

visszatérte után, 1853 elején az akkor még csak 18 éves ifjú nyerte el az első császári szobrászati díjat. Ezen időtől kezdődik a tehetség magyar ifjú szobrászi pályája, habár kezdetben, atyja pályáját követve, ő is inkább érme és medallók készítésével foglalkozott. S hogy magát ezen irányban még inkább tökéletesítse, 1859-ben Párisba is utazott. Tágabb körben 1862-ben lett neve ismeretes, a londoni világkiállítás alkalmából, midőn számos művet állított ki, melyek Viktória angol királynő figyelmét is magukra vonták. Ezen időtől fogva már csaknem kizárólag szobrászattal foglalkozott s különösen mellszobrokat és lovas-szobrokat készített. A királyi udvar kegye és művészetének az angol művészekétől eltérő festői jellege, mely talán nála is magyar vonás, oly sok megrendelést biztosítottak számára Angliából, hogy 1862 óta Londonban is lakott, sőt 1860 óta állandóan ott telepedett le. Ebben az évben készítette el Viktória királynő óriás szobrát (látható a Windsor-kastélyban), Kent herceg emléket (a Szent-György-kápolnában) és a királyi család többi tagjainak bronz-szobraiit ugyancsak a királynő számára. Nyilvánosabb jellegű első nagy szobra a Bunyané volt, melyet Bedfordban 1872-ben állítottak fel s azután Bedford hercegnő óriási aranyozott bronz-szobra a woburni parkban és Burgoyne báró emlékszobra a Waterloo-téren. A két utóbbi még ma is legszebb nyilvános szobrai közé tartozik a világ e legnagyobb városának.

Nagyon nehéz lenne Böhm József valamenynyí nyilvános és magánjellegű szobrát felsorolni. Több mint két évtizeden át volt ez a magyar ember az angol királyi udvar s főrangnak kedvence, és így igen természetes, hogy a dúsgazdag angol társadalom valósággal elhalmozta munkával. Csak egy pár jelentékenyebb dolgozatát emeljük ki itt. Chelseában, London külvárosában, hol Carlyle élt, a Themze partjain gyönyörű bronzszobrot emelt 1878-ban e nagy történetíró emlékének. Ez a szobor szakértők állítása szerint a legszebb modern szobrászati munkák közé tartozik s művészetének számos kitüntetésén kívül az angol festészeti akadémia tagságát is megszerezte. Pompás műve továbbá Viktória angol királynő harmadik leányának, Alice hesseni hercegnőnek, márvány síremléke a frogmori királyi mauzoleumban. Alice hercegnő difteritisben halt meg, mely ragályos betegséget azzal szerezte meg, hogy haldokló gyermekét megcsókolta. Ezt a megható esetet költői melegséggel és mesteri tökélyvel öröklötte meg a művész, úgy, hogy művének másolatai ma ezer és ezer példányban vannak elterjedve Angliában. Szép művei még Napier és Northbrook lordok álló szobrai Kalkuttában, a zulu háborúban elesett Napoleon herceg emlékszobra a westminsteri apátsági templomban, I. Lipót belga király márványszobra a windsori kápolnában, a walesi herceg lovasszobra Bombayban, Sir Francis Drake óriás szobra Plymouthban, Tyndale Vilmos reformátor szobra Londonban, Gambetta mellszobra a walesi herceg birtokában, stb.

Mondanunk sem kell, hogy Angliában egy tehetséges embernél ennyi munka egyúttal vagyont és dicsőséget is jelent. A mi hazánkfiának kijutott bőséges mindakettől. 1881-ben «a királynő szobrásza» címet kapta, 1882-ben akadémikussá lett Londonban. Florenzben és Rómában már előbb megválasztották, más külföldi művészi akadémiák pedig egyéb kitüntetésekben részesítették s 1889-ben, a mi az angol művészeknél nem ritka dolog, angol bárói címet nyert a szegény szepesi mesterlegény fia, jóval azután, hogy a büszke angol családok már fölvetették őt társaságukba, melynek szeretetreméltó modorával is kedvence lett. 1860-ban nőült.

Neje, Boteler Luiza, liverpooli nő s van egy gyermeke, az 1869-ben született Böhm Edgar Collins, ki most a bárói címet öröklö.

A művész legutolsó munkái közül a Viktória királynő jubileumára készített érme, Wellington herceg nagy szobra a Hyde-park egyik sarkán és Stanley westminsteri apát festőileg szép síremléke a legnevezetesebbek. Holta napjáig folyvást dolgozott s halála előtt csak pár nappal készítette el Frigyes császár szobrát, melyet a windsori kastélyban állítottak fel.

Halála decz. 12-én egész váratlanul következett be. Az aránylag vége még nem idős művészt holtan találták meg műtermében a Fulham-roadon s jellemző, hogy a szomorú eset első fölfedezője nem kisebb személy volt, mint Lorne marquis neje, Luiza hercegnő, Viktória királynő leánya. A hercegnő régebben rendszeresen tanulta a szobrászatot Böhm műtermében s azután is gyakran járt hozzá. A mondott napon egy-negyed hat órára előre bejelentette magát, s midőn belépett, egykori tanárát a földön találta egy díván előtt térdelve. Szívzélhűdés érte. Szolgája egy negyedórával előbb még beszélt vele s akkor még nem volt semmi baja. Épen egy lőszobrot mintázott valamelyik Rothschild számára. Az előhívott orvos már csak a halált konstata. Szívuját különben ismerték s tudták azt is, hogy mult évben neje halála s pár héttel előbb fivéréé, ki Berlinben muzeumi őr volt, nagyon meghaltotta.

Igy élt és halt meg egy nagytehetségű magyar művész külföldön. Anglia büszkeséggel említi fel híres emberei között s méltán. A mi kis hazánkban s fejletlen viszonyaink között Böhm nem futhatott volna meg ilyen pályát. De mégis jól esik tudnunk, hogy magyar születésű volt, hogy magyarnak vallotta magát, Angliában is annak ismerték, hogy így működése nemzetünkre is fényt derít.

KARÁCSONY-EST IDEGEN FÖLDÖN.

Oh be szép is vagy te, karácsony estéje,
Nyájás szeretetnek boldog ünneplése;
Foldreszállt mennyország aranyos világa;
Csodafák virulnak a meleg szobákba,
Istenem, hát még a szívem melegsége! ...
Csak énnekem nincs ma karácsony estéje.

Mosolygó angyalok indulnak az égből,
Alkotni mennyet az emberek szívéből.
A hány szív a földön, annyi angyal száll szét,
S föllei mindenik, tudom, a magját.
Csak egy téved el, vagy marad ott az égbe! ...
Nekem nincs az idén karácsony estéje!

Nyájás tűzhelyeknél ünneplő családok,
A szeretet fénys napja ragyog rókok,
Boldogság virága nyit ma minden szoba,
Mintha minden szónak külön szíve volna.
De a kinek az sincs, a ki szavát értse? ...
Nekem nincs, nekem nincs karácsony estéje!

Ragyogó ablakok hívogató fényle,
Messziről integet a vendég elébe.
S kit kézszerítés vár egy kunyhó-ereszben,
Az még nem árva, az boldog véghetetlen.
Csak a kinek sötét minden ablak fényle ...
Nekem nincs az idén karácsony estéje!

Még a koldusnak is földeliről ma napja,
Ha van egy szív, kinek szívé odaadja.
Ha van egy barátja, kivel szóba állhat,
Vagy egy ellensége, kinek megbocsáthat.
Nekem reményem sincs, mely idáig érne ...
Hogy volna hát nekem karácsony estéje!?

Én édes ünnepem, szeretet világa,
Milliórd emberszív leszállt mennyországba,
Tudod, hogy szeretlek, tudod hogy imádlak,
Tudod, hogy a szívem majd meghal utánad;
Hogy majd eleped nagy, mely szeretetéből ...
— Mért kerül el engem, karácsony estéje!
(Genf.) Szabolcska Mihály.

ANYÁM LÁBAI ELŐTT.

Anyám ül az öreg karszékekben,
Én meg előtte térdelék,
Szemébe nézek és ismétlem:
«Tedd meg, a mire kértél!»
Bevallottam szívem szerelmét,
S majd mondok róla még sokat,
Csak kérd reám az ég kegyelmét,
Anyám, — add rám áldásodat!

Szívem szeret. Van-e bűn ebben,
Hisz ez a földi lét sora.
A madár is, mihelyt kirebben,
Társat keresni száll tova.
Nem látod-e kora tavasszal
A fán a friss hajtásokat? ...
Oh, tedd teljessé üdvöm azzal,
Hogy rám adod áldásodat!

Ez a szerelmem nem futó szó,
— Eddig olyan volt mindig az, —
Jól érzem én, ez az utolsó,
Hű, változatlan, szent, igaz.
S viszont szeret, kit megszerettem,
Tárt karra, nyílt szívvél fogad,
Tárd ki karod te is felettem,
Anyám, — add rám áldásodat!

Ha hű anyai őrszemeddel
Pillantasz jóvendőm felé,
Oh ne busulj, ne keseredj el,
Onnan szép kép mosolyg el:
Szerény, de boldog házi tűzhely.
A melynek ölen ő fogad ...
Aggódásod rémképet fűz el,
Anyám, — add rám áldásodat!

Tudom, hogy bajjal jár az élet,
Első felét már megfutám,
De hát erőnk is újra éled
Egy-egy kiállott vész után.
Ki előtt nem forogna örvény?
De az Isten, mint másokat,
Majd megsejti, hozzá könyörgvén ...
Anyám, — add rám áldásodat!

Szeresd te is, kit megszerettem,
S ki téged is szeretni fog,
Dobogó szívem összeretlen,
Ha ajkad szóra nem nyitod.
Szíved kincseiből a mi részem,
Várom, mindkettőnknek hogy add,
E percz szívünk ünnepje lézen,
Anyám, — add ránk áldásodat!

LEGITY. SZÁSZ KÁROLY.

KÉT KARÁCSONY-EST.

Írta: P. SZATHMÁRY KÁROLY.

I.

1848-ban.

Még erőszakkal sem tudnók kitörülni emlékezetünkől azt a gyönyörű karácsony estét, melylyel a jó Isten 31-ik zászlóaljunkat, illetőleg az erdélyi honvéd-hadsereg balszárnyát megáldotta.

Bemnek, kit később «őreg urnak» hívtunk, igen szép terve volt az, melynek kivitelében mi is egyik tényező voltunk. A csucsa szorosban kezdődött a félhold alaku sereg jobbszárnya, Zsibón volt a félhold közepe és a kis-nyiresi, hóborította tetőn a 3—4 ezernyi főszereg balszárnya, melynek mi is, a szilágysági 31-ik zászlóalj, igen tekintélyes részét képeztük.

Ez a terv semmivel sem volt kevesebb, mint-hogy Warden osztrák tábornokot, kinek balszárnya szintén Csucsnál, cenzentruma Kolozsvárt és jobb szárnya Deesen volt, a szó teljes értelmében elfogjuk. És ez csaknem szörő-szóra megtörtént: csak-hogy ez a «csaknem» egy kis félórát jelentett.

Deczember 22-én megvertük az ellenség jobb szárnyát Deesnél; mint újoncz sereg nagy diadallal vonultunk be a jó kis magyar városba; az ellenség pedig elmenekült Szász-Besztercze felé; 23-án sem hevertünk, hanem alig hagyva magunknak néhány órai nyugalmat itt, és a ha-

zafias érzelmű Szamos-Ujváron, gyorsmenetben haladtunk 24-én Kolozsvár felé.

Látni kellett volna azt a 18 fok hidegtől, jó bortól és lelkesedéstől kipirult arcokat; mert az egész hadsereg jól tudta, hogy Bem tábornok és Tóth ezredes minket csak győzelemre vezethetnek.

És bizony csak egy rövid félórán mult, hogy az ellenségnek legalább hátvédjét el nem fogtuk az utolsó lábán.

Gyönyörű szép idő volt; az épen lehanyatló nap megaranyozta a hegyek, halmok hóval fedett ormait, és a hideg átlátszóvá tette a levegőt. Csak a Szamos és Kolozsvár felől uralkodott most is az a klasszikus köd, melytől ritkán tud megszabadulni. De a várossal délre szemben fekvő magas hegyről, a Felekről, az esti szél elcsapta a köd foszlányait és a Torda felé felkanyargó serpentina-úton ott lehetett látni nagy rendetlenségben a menekvő ellenséget. Egymásra tolt székerek után fényes sisaku lovasok bandukoltak felfelé; a gyalogságot alig lehetett nagyobb csapatban látni; csak a tüzérség és a vezérkar, mint legféltettebb portékák, indultak neki lehető nagy sebességgel a nagy hegységnek.

Az óriás kigyó farka leért egészen a város legnagyobb terére, a nagy kaszárnyáig: hol még mindig pakolták mindazt, a mit még elvinni reméltek.

Csak-hogy a mi Vilmos-huszárjaink sem voltak restek és, míg mi diadalittasan vonultunk be a városba, melynek csaknem minden ablakáról visszasütött a nap, Kolozsvár hölgyei az ablakból virágkoszorúkkal borították el fejveinket; míg lenn a derék polgárok, kik rövid idő alatt annyit szenvedtek, borral, kalácsal és egyéb enniivalóval kínáltak, miközben arezokról sűrűn hullottak az örömkönyek alá. Csak-hogy mi, csak amúgy kutyafutásban ehettük a nekünk adott ételmet, mert a lelkesült néptömeg eljénzése közben sebes menetben kellett követnünk azt az egyetlen Vilmos-huszárt, ki utközben vassas-némeket fogott magának és úgy ért a fővárdá előtti tér közepére zászmányával.

Minket is felállítottak, a gyalogság hosszú sorait legelő, a tüzérséget hátunk mögé és a csekély lovasságot a szárnyakra. Már alkudoztak is búrunkre a drága jó kolozsvári polgárok, hogy ki melyikhez menjen vacsorára és szállásra; étvágygerjesztően emlegették, hogy rotyog a fazekekben a kolozsvári töltött káposzta, milyen puros a jól megmandulított kürtös fánk, midőn végig lovagolt előtünk Tóth alezredes és azt mondá: «A 31-ik zászlóalj az éjjelre kivonul a Békás-hegy aljára, hogy megfigyelje az ellenség utócsapatát: de ne féljete, lesz ott minden a világon, és tüzet is szabad lesz rakni.» Ez utóbbi nem csekély vigasztalás volt a 18—20 fok hidegben.

A Békás Kolozsvártól éjszaknyugatra fekvő hegyvonal, mely elég jó savanyu bort terem.

Ide vonultunk egy pár ügyes városi polgár vezetése alatt, kikhez az «Erdélyi Híradó» és később a «Honvéd» szerkesztője, Ocsvay Ferencz is járult, mint hadnagy és szakértő, mert hiszen neki is volt néhány pásmányi szőlője.

Első dolgunk természetesen a tűzrakás lett volna, ha lett volna miből; azonban, a mint gulába raktuk fegyvereinket, Ocsvay és a két polgár neki bátorítottak, hogy csak menjünk neki a szőlőkerítéseknek, és törjük, tépjük, hogy Isten engedi; a mit persze mi sem mondatunk magunknak kétszer.

Kevés idő múlva már lobogtak a tábori tüzek, Ocsvay századái leginkább; mert mindegyre odakiáltotta nekik: «Fiuk! háboru van mostan, ne kíméljetek semmit!»

Kevéssel azután jött száz meg száz szekér, hozta a kiszáritott pompás berki hasábfákat, és

hozva mindazt az ételt és italt, a mit Kolozsvár jó magyar lelkű polgárai előállítani csak képesek voltak. Mikor már az óriás máglyák javában égtek, Ocsvay csak akkor jutott a helyzet magaslatára.

— Forgós teremtettem — kiált fel, — csak rossz ez a türelmetlenség! Mind a magam kerítését égetjük fel!

Ilyen volt a mi karácsony-esténk 1848-ban.

II.

1849-ben.

Ódondivatu gerendás háznak ebédlőjében egyetlen szebeni gyertya világítása mellett a nagy ebédlő asztal végén, mely tíze-tizenkettőre volt számítva ült az én édes jó anyám harisnyakötés közben olvasgatva valami könyvből.

Egész nagy családijából most már csak egy másfél éves angyalarezu kis leánya ült egy gyermekszéken; játszadozva az aranyfüstözött dióval, almával, melyet a Jézuska karácsony estére hozott neki.

Lejebb a kályha melletti szegletben finom lenzalakat font az édes anyám által felnevelt árva leánya, Zsuzsika, ki már kezdett a hajadon korba belépni.

Én, kit Chavaune tábornok hosszú zaklatás után Nagy-Szebenből egy ezüst huszas útravalóval elbocsátott, átkoldulva magam az egész Erdélyen, épen karácsony-estére érkeztem meg, és meg akarván őket lepni, még az egyetlen házi ebnek is bemutatam magamat; és bár az ismeretség bizonyos nehézségekkel indult meg: a Pisztrí kutya szíves volt végre felismerni, nyommon követte lépteimet a lépcsőn és a folyosón keresztül, egészen az ebédlő ajtajáig.

Csendesen nyomatam meg a kilincset, és belépve, az ajtónál mindjárt megállottam. Az én jó édes anyám alig tudott felismerni a katona öltönyben, a katona köpönyegben és kis serkedő bajusszal, melyre a hadjárat alatt tettem szert, de Zsuzsika azonnal eldobta guzsalját és élénken kiáltott fel:

— Jézusom, az urf!

Ere azután édes anyám is előtört a gyertya háta mögül, mely legjobban hátráltatta a felismerésben, és összelelkeltünk, mint egy lélek, egy szív, mely soha sem hitte, hogy egymáson doboghasson. Olyan jól esett magunkat egy pár perczig kedvünkre kisírni!

— Zsuzsika, láss a vacsora után, — mondta édes anyám, miközbe megölelve, az asztal felé vitt, hogy szárazdajkaságban felnevekedett kis unokáját megcsókoljam.

— Ez mind jól van, édes, kedves anyám, hanem ne igen ölelgesen sokat és keressen valami polgári ruhamenűt, mert ezeket, a mik rajtam vannak, nekem muszáj mind egy szálíg levetnem, talán az egyetlen topánkán kívül.

Szegény édes anyám további szóváltás nélkül megértett. Bátyám ruháiból, ki az alatt osztrák katonának öltözött be, összeszedett annyit, a mennyire épen szükség volt, s a drága paszomántos, puros zsinóros dolmányt, mely maig is megvan, s melyet Erdély határszélén egy könyöszakadás miatt, más hiányában fehér czernával kellett megvarnom, a szürke köpönyegét, stb. felküldöttük a padlásra, hogy tavaszig szellőzze ki magát.

Egyszerre csak sirva jött be Zsuzsika a konyhából, jelentve, hogy a dragonyos káplár úr ott nagyon rakonezatlankodik.

— Miféle dragonyos káplár? kérdem nagyon csodálkozva.

— Hát nem mondtam? — kérdé édes anyám, — hat dragonyost és egy káplárt tettek az istállóba; szegény bivalytehenemet kiszorították a felszer alá; a részeses káplár pedig, kinek nyelvén beszélni nem tudok, mindennap gorombáskodik velem.

— No majd beszélék én a nyelven — mondok kisietve és a következő perczben már a sakramentirozó káplár úr előtt állottam, kinek ezúttal az volt a baja: miért nem adatott az ő ételéhez édes anyám bort.

Midőn a konyhába léptem, elhallgatott és almlékvá nézett rám.

— Hogy hívják őt? — kérdeztem tőle németül.

Állásba tette magát és mondott egy olyan kimondhatatlan cseh nevet, a melyet ha felírtam volna, sem tudnék elolvasni.

— Tudja mit, káplár, — mondtam aztán neki nyugodtan, — az az asszonyság, a kié ez a ház, édes anyám; ha ön még egyszer csak egy szóval gorombáskodik is, feljelentem tisztjeinek és ha az nem használ, lelövöm őnt, mint egy veszett kutyát! Verstanden?

— Ja, verstanden.

Bementem, és még az ajtóban hallottam, a mint nehéz léptekkel lement a lépcsőkön.

— Készülhet már a vacsora, nincs ott többé a káplár úr; remélem, nem is lesz többet bajtok vele.

Elköltöttük szerény vacsoránkat, és beszélgetünk nagy szomorúan növéremmel együtt bujdokló sógoromról, Ocsvayról, és Olaszországba elhúzólt bátyámról, Daniról, a kis leánya szempillái azonban itt-ott leragadtak.

— Menjen a kis Terka aludni.

— Oh nem; előbb imádkozni kell, — mondá szigorúan édes anyám, — és összefogta a kis leány kacsóit.

— A ki ételt —

— A ki ételt — ámen! — mond a gyermek, tudva, hogy az ámen után aludni mehet.

— Még nem ámen, — mondjad tovább: italt adott ...

— Italt adott — ámen!

Alulról fölhangzott a lovak toporzékolása és a vad cseh katonák káromlása közbeszólt az ártatlan gyermek imájába.

— Még most sem ámen, — mondja komolyan édes anyám — «Annak neve legyen áldott! Ámen.»

Alig mondta el a kis leánya az igazi «Áment» már ott volt a Zsuzsika nyakában és jó éjszaka kívánásai után, pár percz múlva a boldogok álmát aludta.

Ez volt a mi karácsony-esténk 1849-ben.

IDEGEN FÖLDÖN.

Az orosz határtól Párisig.

Jurjevskaja Katalin hercegnő emlékiratai.

XIV.

Hajdan az orosz főnemesség minden rossz tulajdonságai mellett az uralkodó-ház iránt feltétlen ragaszkodással viseltetett, és alig fordult elő eset, hogy e részben valami eltérő eljárást lehetett volna tapasztalni. Midőn II. Sándor a trónra lépett, a korona tekintélye az utóbbi években szenvedett különféle megaláztatások folytán sokat vesztett, és minden más uralkodó a legnehezebb megpróbáltatásoknak lett volna kitéve. A párisi béke tönkre tette Oroszország nagyhatalmi állását, és ha a rovásunkra megkötött egyezmény minden egyes pontjai tényleg életbe léptek volna, ma Európában a legutolsó helyen állnánk. Sándor cár nem kárhoztatta Nesselrode gróf politikáját, nem forrált boszút az elhalt ezár tanácsadó ellen, kik különféle ürügyek alatt Oroszországot a végveszély szélére juttatták, hanem, a mint mondani szokta, a lerombolt épület helyreállításához fogott. A magasztos cél elérhetésére mindannyiunk közreműködésére szükség lett volna, de már uralkodás első évében azt kellett tapasztalnia, hogy a közelmúlt idők hibáért és az azokban előfordult mulasztásokért a veszély közepette tétlenül maradt orosz főnemesség nagyobb része őt akarja felelősségre vonni. A dicsőült fejedelem nem egyszer közölte velem azon szomorú idők történetét, midőn mint

a korona jövőre örökösé, még a legutolsó csinovníknál is csekélyebb befolyással bírt. Az államtanácsban mindig részt vett ugyan, de szavára senki sem figyelt, mivel Miklós császár egyszer mindenkorra megtiltotta, hogy életében gyermekei a kormány dolgaiba beleszólhassanak. Nesselrode gróf és Brumov báró a trónörökös jogai mellett eleinte felszólaltak, de Miklós császár azzal vetett véget közbenjárásuknak, hogy az ülést egyszerűen feloszlatta, azután pedig oly heves szavakban leczéztette meg a két főurat, hogy ezek soha többé a tárgyra vissza nem tértek. A császár beteges állapota nem engedte meg az eféle jelenetek ismétlését, s így a trónörökös, ki atyját minden hibái mellett tisztelte és szeretete, akarata előtt feltétlenül meghajolt. Utóbb még azt is eltűrte, hogy egyenes felhívás vagy parancs nélkül a császár színe előtt meg nem jelenhetett, mely körülmény a legrosszabb hírekre szolgált alkalmul.

A török harcztérről visszaérkezett sereg a leg-szomorúbb állapotban vonult be Szent-Pétervárra, s habár a tábornoki kar azon volt, hogy a császár mindaddig szemlét ne tartson, míg a rongyosan és piszkosan hazatért csapatok legalább nagyjában helyre nem állíttatnak, Miklós császár határozott parancsára 1855 febr. 15-én Szent-Pétervár körül 85,000 emberből álló tábornokot kellett alakítani, mely sereg aztán egyelőre meg nem határozott napon előtte elvonuljon.

Ezen számban a Sebastopol, Inkermann és Almánál a nyugati hatalmasságok egyesült seregei által megtizedelt ezredek, nemkülönben a Dobrudsa posványáiban elveszett csapatok maradványai, végre a tartalék is befoglaltatott. Magától értetődik, hogy a majdnem két évig tartott hadjárat, nemkülönben a hosszú út sanyarúságai folytán formájukból végképen kijött ezredek nagyon szomorú látványt nyújtottak. S 26 fok hidegben tizenkét napig a főváros alatt kellett táborozniuk, és mi oda még félig tűrhető állapotban megérkezett, azt az utolsó hetek szenvedései végképen tönkre tették. Márczius 3-ikán Miklós császár kiadta a parancsot, hogy a sereg fölött szemlét akar tartani, melyen valamennyi nagyherceg, az idegen hatalmasságok követei és a véletlenül Szent-Pétervárról tartózkodó katonai celebritások megjelenni tartoznak. Mivel a sereg fővezérei részint elesetek, részint pedig sebeik miatt betegen feküdtek, többnyire alárendelt tábornokok és ezredek vezették elő a csapatokat. A trónörökösnek, mint valamennyi kozák-ezredek főparancsnokának, meghagyatott, hogy ezek élén vonuljon el a császár előtt. A doni kozákság, mely a háború előtt Miklós császár szeméfenyét képezte, minden hetedik emberét elvesztette, alantas tisztet pedig csak elvéve lehetett köztük látni. A lovak ép oly siralmas állapotban voltak, mint a legénység, egy szóval a különben oly fényes csapatra csak azok ismertek reá, kik tudták, hogy most a doni kozákok léptetnek el a császár előtt. Sándor császár, mint trónörökös, atyja parancsára távol maradt a harcztertről, s így nem csak a kozákságra, de más csapatokra sem gyakorolhatott valami különös befolyást. Midőn a szomorú menet a császár előtt megállt, ez dörgő hangon oda kiáltott, hogy jobban szeretne volna, ha e madárjesztő alakok főnökükkel együtt a Duna mocsárjaiba fúladtak volna. „Azért küldtelek benneteket a csatatérre, — kiáltá, — hogy Oroszország diosbúségeért harczoljatok, és ti megfogva, rongyosan, santa gebéken, zászlók nélkül, mint a leforrázott ebek jöttetek vissza. El szemeim előtt!”

A szemle, hasonló módon folytatva, még sokáig tartott, de senkinek sem jutott ki a császár haragjából úgy, mint a trónörökösnek, ki az egész háború alatt a sereget nem is látta.

Mindezekről az uraknak tudomásuk volt, de ennek dacára Miklós császár halála után, utódján töltötték boszújukat a háború szerencsés vége miatt. Más természetű fejedelem alig tűrte volna maga körül azokat, kik a bajt okozták, de a mint mondtam, Sándor császár szelid lelke sugallta követve, másfelé fordította figyelmét. Általános-ságban kijelentette, hogy a visszaélések, a lopás és család korszakának minden áron véget fog vetni, miért is mindazokat, kik netalán e részben valami kellemtelenségtől tarthatnának, egy bizonyos idő múlva a seregben látni nem kívánja. A szelid intés csak kevesen követtek, még pedig leginkább olyanok, kik alárendelt állásuknál fogva attól tartottak, hogy feljebbvalóik majd rájuk hártják tulajdon hibáikat és bűneiket. A legnagyobb tolvajok és csalók tehát helyükön

megmaradtak, és markukba nevetve, régi mester-ségüket annál szemtelenebb módon folytatták. Mostanában már egy újabb tolvaj-nemzedék garázdálkodik Oroszországban, mely hivatalbeli elődjétől mindennek előtt azt tanulta, hogy nálunk csak az jár pórul, a ki ügyetlenül lop, míg a bátor rabló mellett gyémántokkal kirakott csil-lagok és keresztek díszítik.

Egy alkalommal valami jóakaró névtelen barátom Londonból néhány könyvet küldött hozzám, melyekben ezen állapotok tüzetes leírása szám-szerinti kimutatásokkal foglaltatott. Kétséget nem szenvedett, hogy a könyveket szakértő emberek írhatták, kik annak idején valószínűleg maguk is a czéghez tartoztak. mert minden

százezer rubelért czoboly, fehér vagy kék róka-prémek, végre ugyanannyi értékű nyest, hattyu és egyéb áruk küldettek be. Igaz ugyan, hogy e tárgyak csakugyan mesés mennyiségekben használtatnak fel a császári család tagjai és ezek hozzátartozói által, de véletlenül azt is tudtam, hogy már Miklós császár életében, részben szent-pétervári, részint moszkvai és irkuczi kereskedők szállítják a fentirt szörme-féleket. Itt már könnyebben végére járhattam a dolognak, mert ugyanazon szentpétervári udvari szállítótól szoktam a magam számára is vásárolni, ki évek óta a téli palotába a császár számára készítette a bundákat. Évenkénti számlája alig ötven-hatvan-ezer ezüst rubelt tett ki, míg a császárné több-

atná, így aztán a lopott pénz valamelyes része mégis visszakérülne.

A moszkvai metropolita panaszt tett a császár, hogy a csodatevő szent képeket most már senki sem hozatja házhoz, s így jövedelme is megfogynán, nem győzi tovább a karénekesek és zenészek tartását. A császár, ki a jó öreg urat nem akarta megszorítani, tulajdon pénztárából ígérte meg a kárpótlást, de egyúttal meghagyta, hogy ezentul a csodatevő ikonok (képek) bárkinek is ingyen vitessenek lakására, mivel azt hitte, hogy a szegényebb sorsú lakosság a pópák zsarolását nem tudja tűrni. Ámde a díjak megszüntetése dacára senki sem jött a képekért, s a betegek és haldoklók ekkép

Midőn Szebasztopol veszedelmének híre az egész országban általános figyelmet gerjesztett, a győzelem kivívására Szent György csodatevő ikonjától akartak segítséget kérni, és e célból a kep három nap és három éjjel a moszkvai bazilikában ki volt téve. Mindez semmit sem használt, mert Szebasztopot elfoglalták a francziák és az angolok, mi által a szent kép hitele nagyon megesökkent, úgy, hogy sem betegekhez, sem pedig vajdó asszonyokhoz többé nem vitték, mi által a metropolita évenként legalább kétszáz-ezer rubelt veszített. Végre valami körmonfont örmény kisütötte, hogy az ikon keretében lévő drága köveket valaki ellopta és helyette meglehetősen sikerült francia hamisítványokat ra-

legnagyobb megadással tűri, mert bizton hiszi, hogy azt csak valamely rossz lélek, vagy elkárhozott rokon szelleme okozta, ki azonban így módon a földön élő atyafia számára a mennyi boldogságot akarja kieszközölni. A csecsemőtől kezdve a százeves aggastyánig, mindenkinek kijut a babonáságból, és végre, mint minden más, ez is szokássá válik az emberben. Alig ismertem Oroszországban nőt vagy férfit, a ki bizonyos mértékben babonás ne lett volna. Őszintén bevallom, hogy magam is azok sorába tartozom, kik az apától vagy anyától örökölt szokásokat elhagyni nem tudják. II. Sándor császár a világról sem hagyta volna el szobáját, ha a téli palota tetején fészkelő sok ezer galamb közül egy fekete galamb ablakja előtt elrepült. Szintugy szerencsétlennek érezte magát, ha udvari ebédek alkal-mával valamely külföldi vendég előtt véletlenül keresztnben feküdt a kés. Szemlék és egyéb katonai ünnepélyek előtt a császár kedvencz paripáit különös gonddal őrizték, nehogy a rossz szem nekik megártson. Ha a ló nyerített, mielőtt a császár lábát a kengyelbe tette, a paripát azonnal hátra kellett vezetni, mert a nyerítés veszélyt jelentett, melyet urának a ló így módon akart jelezni.

Utóbb még azt is észrevettem, hogy Oroszországban huzamosabb ideig tartózkodó idegenek végre maguk is babonások lesznek. Így például a spanyol követ neje annyira vitte már, hogy pénteki napon senkit sem akart fogadni, holott, a mint tudom, hazájában a péntek nem tartozik a veszélyes napok közé.

E tekintetben, a különben nem csak művelt, de tudós fejedelemre nem voltam képes hatni, s azzal utasította vissza tanácsomat, hogy sokkal jobb lenne, ha magam is több kegyelettel viseltetném a hagyományos szokások iránt, melyek eddigél az orosz nemzetben a vallásosság megbecsülhetetlen érzékét fentartották. Mihelyt nem ragaszkodunk ahhoz, mit őseinktől e tekintetben örököltünk, még az utolsó kötelek is elszakad, mely nemzeti létünket összetartja. Idővel tán lassanként a hibák és túlzott szokások el fognak maradni, de egyelőre örüljünk, hogy így van...

XV.

A minap egy francia legitimista család esté-lyén szóba került az orosz uralkodó-család házi-elete, mely — francia felfogás szerint — a leg-furesább viszonyokat foglalja magában. Nevezetesen azt állították, hogy nálunk a császár döntő befolyást gyakorol valamennyi nagyherceg és nagyhercegnő életére, elannyira, hogy tudta és híre nélkül azok önálló lépést sem tehetnek. Hogy ez valamikor így volt, azt jól tudom; de mostanában — különösen III. Sándor császár alatt — a czimen kívül semmi sem tartja össze a nagy család tagjait. Az örökösödés rendszere oly erős alapokon nyugszik, hogy azt felforgatni nem lehet. Udvari intrigák vagy egyéb ármányok ritkán jönnek napfényre és többnyire szűkebb körben fordulnak elő, mert mindenki tudja, hogy a család fejének akarata ellen hiábavaló minden erőlködés. Míg azelőtt a hóhér bárdja tartotta féken az elégtelen családi tagokat: mostanában legfeljebb külföldre utaztatják azokat, honnan előbb nem térhetnek vissza, míg csak erre nézve újabb utasítást nem kaptak. Minden egyes tag bizonyos arányban jogot tart a családi vagyronhoz és részét becsületesen ki is kapja, de ennél többet nem követelhet. A ki adósságot csinál, ám lássa, hogyan boldogul hitelezőivel, kiknek eszébe sem jut, hogy ezért a koronás főhöz forduljanak. Ezért nálunk a legutolsó nemes család sarjának külföldön több hitele van, mint bármely nagyhercegnek, mert ha X. vagy Y. gróf nem fizet, idővel, még a furcsa igazságszolgáltatás dacára is, pénzéhez jut a hitelező, de kinél perelje be valaki például S. nagyherceget, ki husz év alatt több mint 200 millió ezüst rubelt költött el külföldön?

Az orosz császári család tagjainak viszonyai-ban csak az utolsó időkben állott be oly változás, mely valamikor ellenlétes érdekek kifejlődésére fog okot szolgáltatni.

III. Sándor császár tulajdon gyermekein kívül senkit sem ismert el egyenrangú eredetűnek, sőt még a trónörökös nagyherceg fivérét is a trónörökösnek rendelte alá, mi azonban a dinasztia sarkalatos törvényeivel nem fér össze. Nem akarom hinni, hogy ezen ferde viszony valamikor káros következményeket vonhat maga után, de azért az elv megsértése magában is

KITHALLÁS.

Baditz Ottó festménye, mely a magyar képzőművészeti társulat jelenlegi kiállításán a legelső díjak egyikét nyerte el.

egy- miniszterium költség-rovatából kiemelték azon tételeket és számokat, melyek körül a visszaélések évtizedek óta rendesen folynak. A császár akkor beteges lévén, én tanulmányoztam a könyveket, és kíváncsiságból néhány tétel iránt, kéz alatt, illetékes uton tudakozódtam. Magától értetődik, hogy ezt titokban, harmadik és különösen megbízható személyek által kellett eszközölni, mert különben nekem ép oly kevéssé mondták volna meg az igazat, mint akár a császárnak magának.

A többek közt a szibériai főkörmányzóság budgetjében a sorok közt elrejtve, már Pál császár ideje óta, egy tétel szerepel, mely az udvar számára szállítandó vagy szállított szörme árak értékét megállapítja. A kimutatás szerint évenként hatszázezer rubelt érv medvebőrök, négy-

nyire Párisból hozatta prémes ruháit. Utóbb a boldogult csárral együtt kiszámítottuk, hogy Pál császár uralkodása óta e révén több mint három-száz millió kallódott el. Nehogy azonban a veszett fejsze keresése még több költséget okozon, a császár meghagyta a szibériai főkörmányzóságnak, hogy ezentul az udvar számára többé szörme-árak ne küldessenek. Hogy mily uton kárpótolták magukat az illetők, kik évenkénti rendes jövedelmüktől így módon elesetek, azt nem tudom, — de bizonyos vagyok benne, hogy az összegből egy árva kopékát sem engedtek el.

Midőn egy alkalommal ezt a párisi bírói kar egyik kiváló tagja előtt folemlitettem, a finom francia azt felelte, hogy legzélszerűbb lenne, ha a császár az illető tolvajokat erősen megadóz-

a hagyományos vigasztalás nélkül maradtak. Már pedig a ki népünknek csak némileg ismeri, tudni fogja, hogy még a legszegényebb sorsú ember kunyhójában is a császár arcképe mellett meg kell lenni valamely védszentnek is, kihez a család tagjai baj esetén fordulnak. Jobb módú emberek valamely csodatevő képet hozatnak pár perczre a házhöz és ezért 100—150 rubelt is fizetnek az illető szerzetnek vagy templomnak.

Nem sokára kiderült, miért nem kellett senkinek a moszkvai Szent György csodatevő ikonja. Ugyanis a kép maga alig nagyobb egy közönséges kézi tükrönél, de vert aranyból készült keretében mogoró nagyságú gyémántok, gyöngyök és rubintok tündökölnek, mely drágaságokat valamelyik ájtatos császár és ennek utódjai szerzettek meg az ikon számára.

katott a kép körül. Az ily módon profanált szent kép tehát csodarejét elvesztette, a mi még Szebasztopol eleste alatt kitűnt.

Hogy kik lehettek a tolvajok, és mikor történt a lopás, annak nyomára akadni nem lehetett, de a moszkvai metropolita kárát a császár magánpénztárából megtérítette, mert a II. Sándor által tett és teljesített ígéretet fia sem tagadhatja meg a főpaptól, ki neki esetleg sok bajt okozhatna.

A babonáság kiirtását még a boldogult császár sem kísérlette meg, mert ez a nagy tömegekben annyira el van terjedve, hogy még évszázadok is el fognak mulni, míg a baj kiirtható lesz. Részemről az erővel való gyógyítást nem csak lehetetlennek, hanem egyúttal roppant veszélyesnek is tartom. A babonáság nálunk az emberekkel születik, és bármily baj éri, ezt az illető a

elegendő arra, hogy a család tagjai közt bizonyos feszültséget idézzon elő. Idősebb Miklós Nikolajevics nagyherceg esete annak idején nagy feltűnést keltett Európában, noha ilyesmi más-hol is elő szokott fordulni, de a dekorum kedvéért sokáig takargatott visszaélések és botrányok végre oly lépésre kényszerítették a cárt, melyet eltitkolni többé nem lehetett. Hogyan lehetett volna valakit felelősségre vonni, ha a sereg főparancsnokára, a császári család legidősebb tagjára újjal mutatnak, és erre hárították mindazt, mi sikkasztások és egyéb visszaélések dolgában történt. II. Sándor császár sokáig habozott, míg tulajdon testvére cselle ellen föllépett, de mihielyt ezen túl esett, felháborodását a család többi tagjaival nem érezte.

III. Sándor császár megbocsátotta nagybátyja bűneit, és régi méltóságára visszahelyezte őt, de egyúttal megszüntette ama viszonyt, mely benső természeténél fogva az uralkodó-ház többi tagjai közt fennállott. Nem hiszem, hogy ilyesmi valahol még előfordult volna, és ha előfordult, úgy nem látom át, miért kellett azt épen nálunk utánmozni. A fiatal nagyhercegek most már nem lesznek többé mindjárt születésükkor tábornokok, de a trónörökösre nézve ezen kivétel még ma is fennáll, pedig ez legfeljebb arra való, hogy a különben szívélyes viszonyban élő rokonok elidegenítenek egymástól.

Midőn idősebb fiam érdekében azt kértem a mai cártól, hogy gyermekeimet annak idején valamelyik orosz katonai intézetben nevelthessem, a tagadó válaszból a többiek közt az is előfordult, hogy a születési előjoga nélkül is megszűnő, az Országrésztől való fiannak úgy sem volna előnyére. Mintha én azt kívántam volna, hogy a fiút legalább is tábornoknak tegyék meg!

Ezen alkalommal eszembe jutottak Górcsakov herceg szavai, ki több ízben arra figyelmeztetett, hogy sokkal helyesebben cselekednem, ha túlságos szerénység helyett valamivel több elszántságot mutatnék ellenségeimnek. Elszántság alatt a jó herceg valószínűleg azt értette, hogy a legvégső eszközhez is nyuljak, melylyel célt érhetek. Mivé lett volna most, ha elhagyatottságomban még arról is számot kellett volna adnom, mit mások helyettem tenni akartak, de miről tudomással nem bírtam.

Soha egy lépést sem tettem, melyet arra lehetne magyarázni, mintha szorosabb családi összeköttetéseket kerestem volna, és mindamellett még tudja Isten miféle veszedelmes felségáruló iparkodásokkal nem vándoltam. Ezt soha sem fogom elfelejteni, valamint azt sem, hogy sokan azok közül, kiket jótéteményekkel halmoztam el, nem egyszer becsületelem megrontására törek.

Közvetlenül a boldogtalan emlékeztető török háború után a császár arra unszolt, hogy Cannesban vagy Arcachonban töltsen a telet, hová ő is követni fog, mihielyt a béke megkötése iránt megindult tárgyalások a rendes kerékvágásba jutnak. Magam sem tudom miért, habár a szokatlan szigorú tél nagyon megviselt, mégsem voltam képes magamat az utazásra elhatározni. A császár megbízottjai Cannesban számomra be is rendették a szükséges helyiségeket, lovaim már útnban voltak cselédségem nagyobb részével, és még csak arról volt szó, mely napra rendeltessék a külön vonat, mely Szent-Pétervárról egyenesen Cannesba vitt volna, midőn névtelen levelet kaptam, melyben egyik jóakaróm arra int, hogy a tervezett utazást halasztssam más időkre, de most semmi szín alatt el ne menjek. Az egész levélben egyetlen egy kifejezést találtam, melynek nyomán az írórát ráismertem volna, és ez elegendő volt arra, hogy szándékomat az utolsó pillanatban megváltoztassam.

Nem mondhatnám, mintha a császár ezen észélyemet jó néven vette volna, de azért nekem mégis úgy tetszett, hogy erre el volt készülvén. Jó darab ideig egy szóval sem árulta el magát, de utóbb bevallotta, hogy télen mást nem is várt. Erre előmutattam a levelet, és mindketten majdnem egyszerre ejtették ki az illető jóakaró barát nevét. A pokoli ármány ügyesen volt ki-gondolva, csak hogy a merénylők valamit kifejeztettek számításukból, pedig e nélkül nem bologulhattak. Nem hitték, hogy két szív önzés és számítás nélkül egymással lehessen.

Rólam azt tételezték fel, hogy hiúságnak fel fogom áldozni életem boldogságát, a másik szívvel pedig azt hitték, hogy nélkülöm nyugodtabban élelő világot. Cannesban levelek vártak reám, melyekben tudomra adatott, hogy egy

bizonyos nő közel van ahhoz, hogy a császár szívét megnyerje, ki ezért küldött el külföldre; a császár pedig már hetekkel előbb arról értesült, hogy családomban jobban szeretné, ha viszonyom véget érne; erről a császár olyformán fog meggyőződni, ha a tervezett külföldi utazás után mohón kapok és onnan nem igen térek többé vissza. Hogy kitől eredt a kétélű fegyver előkeresése, azt nem volt nehéz kitalálni, valamint az sem került valami különös fejtörésre, mi indíthatta az embereket arra, hogy engem szerencsétlenné tegyenek. Egy távirati sürgöny meghíusította terveiket és a készen tartott különvaton senki sem utazott el.

Két hónapra a dugába dőlt ármány földériteése után, a zordon téli időjárás dacára, ludij birtokomra mentem, hogy az ott berendezett kórházat, melyet elszegényedett munkások számára építtettem, megnézzem.

Utóközben a semeni női zárdába is betértem, melynek ezelőtt kétszáz évvel egyik rokonom volt legelső fejedelmasszonya. A világtól végképen elzárt apácák nagy örömmel fogadtak, és midőn elpanaszolták, hogy a kormányzó csekély jövedelmükét mindenféle ürügyek alatt erősen megdézsmálja, megígértem, hogy a bajon segíteni fogok. E célra elhívtam a szomszéd Minszkben székelő pristavot, mintha több birtokomra nézve valami felvilágosítást óhajtanék. A jámbor férfiú azonnal eljött és bevallotta, hogy a semeni női zárda dolgai nincsenek rendben, illetőleg hogy oly terheket róttak az apácákra, melyekkel nem tartoznak. Egyúttal arra is figyelmeztetett, hogy gazdaságiszeim egyet-értenek a revizorral, mert a tavalyi adó behajtásánál az adó fölemelését hozta javaslatba, természetesen saját érsénye javára.

Első felindulásomban kétszáz szóból álló táviratot adtam fel Minszkben Szent-Pétervárra, melyben az újabb gázság ellen erőlyesen kielve, az illető miniszter oltalmát vettem igénybe. A sürgöny tartalmáról a kormányzóság valószínűleg értesülven, olyformán intézkedéseket tett, mintha az érintett visszaélések valami félreértésből eredtek volna. De ezzel már elkétek, mert sürgönyöm után egy magas állású csinovník (felsőbb hivatalnok) lón kiküldve, ki a darázs-fészekbe nyulva, azt szerencsésen szét is rombolta.

A zárdából fényes nappal utaztam *Ludij-ba*, hova este felé kellett volna megérkeznem, de már az első órában egyik lovam megsántulván, arra határozottam magamat, hogy az erdőse vidék kikerülésével S. hercegnéhez terek be éjszakára, kinek birtokától alig egy negyedórnyi távolságban lehetünk. Komornámot kívül, ki velem a szánban ült, még Dimitrij testőrközök is kísért, ki egymaga négy embernek megfelelehetett. Egy cseppet sem aggódtam tehát a rajtam esett bajon, és lépésről-lépésre menve, alkonnyatkor már a falut magunk előtt véltem látni, midőn észrevettem, hogy kocsisom az útról letérve, ellenkező irányban vitt. Minsk körül sok ezer verstnyire terjedő korona-erdőségek vannak, melyekben télnék idején, de különösen éjjel utazni, a sok kiehézett farkas miatt nem igen tanácsos. Nem maradt tehát egyéb hátra, mint azon az uton visszamenni, a melyen idáig jöttünk. Szerencsénkre két erdőkerülővel találkoztunk, kik azt ajánlották, hogy közel fekvő kunyhójukban megpihenve, a reggelt be-várjam, mert könnyen megtörténhetik, hogy a magas hó által fódott árokba dülhetünk, mely az országutát az erdőtől sok helyen ferde irányban elválasztja. Az erdősek kiszolgált régi katonák lévén, hamar tisztában voltak magukkal, és úgy bántak velem, mintha legalább is a császárné lettem volna. Egyszerűen berendezett házikójukban a meleg kályha mellett hamar elmúlt a hosszú éjszaka, sőt egy-két órára nagyon jóízűen is aludtam. Délre szerencsésen Ludijba értem, hová megsántult lovamat az egyik erdősz utánam vezette.

Betegeim lehetőleg jó rendben voltak és ezer áldást mondtak fejemre, mire ugyan nemso-kára nagy szükségem lett.

Két napi itt tartózkodás után ismét Szent-Pétervárra utaztam, hol távolléteomban kisebb lányomat veszélyesen megbetegedve találtam. Az orvos nem volt tisztában a betegség nemével, s míg a gyermekben valami meghűléstől eredt bajt gyógyítgattak, addig úgy vettem észre, mintha ott egészen más eset forogna fóm. Meg-tudtam, hogy a gyermekek távolléteomban alatt, ren-des sőták alkalmával több ízben egy úri emberrel találkoztak, ki nekik mindenféle édességeket

adott. *Alexandrovna* leányom valószínűleg ezek-kei rontotta el magát. Az orvos erőlyesen hozzá látott és végre nagymérvű mérgezést konstatált, még pedig oly szerrel, melynek nemét egyelőre meghatározni nem tudta. A szegény gyermek sokáig küzdött a halállal, míg végre az isteni gondviselés megkönyörült rajtam és életét megtartotta. Az illető nyom nélkül eltűnt és mai napig külföldön él, hova mások segítségével megszökött, midőn a császár parancsára tízezer rubel lett fejére kiűzve. Még azt is megtudtam, mit és mennyit kapott gaz tettéért. Azóta gyer-meikeimet egy pillanatra sem hagytam el, mert attól tartottam, hogy ama kéz, mely az első gyilkost megfogadta, még mást is kereshet.

A rendőrség, mely különben az ily esetekben nem igen erőlteti meg magát, bántulások gyorsasággal kipihaltotta a tettest, de kéresemre időt nyert, mert vizsgálat nélkül nem kívántam el-ítélteni, s az alatt pártfogója segítségével meg-szökött. Azt, hogy a gyermekekhez oly köny-nyen férhetett, nem csodáltam, mert azzal már régen tisztában voltam, hogy házamban több cselédemet megvesztegettek. Ezeket szemmel tartva, mindig ideje korán menten tartottam magamat a veszélytől, mely több ízben külön-féle alakokban fenyegetett. Hiszen oly ország-ban laktam, hol egy ember élete úgyszólván semmit sem nyom a latban, hol pénzért min-dent meg lehet vásárolni, még a lelket is, mely-nek halhatatlanságát itt senki el nem hiszi.

Mihielyt az ellenem tervezett merénylet híre a fővárosban elterjedt, arról is suttogva beszél-tek, ki lehetett annak értelmi szerzője, és egy zivataros sötét éjszakán az illető főúr palotájá-nak kapujára nyomtatott fenyegetést szegeztek, melyben arra intették, hogy gyalázatos merény-letelei halgjon fel, különben «a nép szava őt fogja felelősségre vonni».

Alig hiszem, hogy az illető főúr a fenyegetést komolyan vette volna, de mindamellett ezentúl csak fedett hintóban járt és éjjelenként kettős őr-séget állíttatott háza elé. Hiába, a lelkiismeret legszigorúabban bírálja meg az embereket.

(Vége követik.)

A KIHALLGATÁS.

Baditz Ottó festménye.

A műcsarnok ez idei kiállításán a képzőmű-vészet társulat ez forintos jutalomdíj meg-osztották két művész közt. Ez a díj mindig a tárlat legértékesebb magyar művét illeti, fest-ményt, vagy szobrot, akármelyek renből. Ez ná-lunk ugyanaz a díj, a mi Párisban a Salon-díj. A legszebb kitüntetés, mely vagy kétszáz és több mű közül a legkiválóbbnak jut. A jury tagjai, mely oda itéli, maguk a kiállító művészek vá-lasztják meg.

Baditz Ottónak «A kihallgatás» és *Bihari Sándornak* «A falurossza» festménye foglal-koztatta legjobban a bírálók figyelmét, s elhatá-rozták, hogy az ezer forintos jutalmat kettő osztva mind a két képet kitüntetik.

Bihari képét már ismertettük, be is mutattuk a kiállítástól közölt nagy képcsoportunkban. *Baditz* képeről ugyanakkor megjegyeztük, hogy később közöljük, mert előre látható volt, hogy egyik vagy másik kitüntetést nyeri előkelő mű-vészi tulajdonainál fogva.

Baditz a műcsarnok egyik legrokonszenvesebb festője, ki már első föllépéseivel nem közönsé-ges figyelmet keltett, s festményeit szívesen vá-sárolták a műszeretők. De nem csak nálunk sze-retik, hanem a németek közt is. *Baditz* az év egy részét rendszeren Münchenben tölti, az ottani kiállításokról sem hiányzik. Festményeinek egy része onnan kél el, de itthon is sok van. A mos-tani kiállításból «A vad rózsák» című szép képét melyet két héttel ezelőtt szintén bemutattunk, a nemzeti múzeum számára vásárolták meg.

A művész még az újabb generáció tagjai kö-zül való, a kinek szép multja van, s a ki még mindig emelkedik. Kezdetben Munkácsy hatása alatt állt, s életképeiben az élet sötét oldalait kereste, sőt a színekben is a sötétet. Nemso-kára megnyerte önállóságát az élet derültebb oldalá-hoz, a festékes tábla világosabb színeizbe fordult. Előszertettel festi a gyermekeket, a leány-ala-kokat, s a kellem, a naivság, a gyermekes vidám-ság rendes tárgyai. Ha csak egyetlen alakot fest is, mely érzése megeleveníti. A kis gyermek-leány a patak partján, a mint ruhát mos, («A nagy mosás» volt a czíme) egész idyll. «A vad

rózsák» egy serdülő leány ártatlan kacérkodása, ki eldobva sarlóját, a vad rózsák-bokorról tépett virággal ékesíti fejét.

«A kihallgatás» hőse is egy fiatal, szép pa-raszt leány, a mint zavartan áll bírái előtt. A községházának egyszerű szobájá lakszik, a lete-ritett hosszú asztallal, melynek komor jelentő-ségét a középben elhelyezett feszület adja meg. A falon a király arczképe és közönséges fali óra. Az asztal körül elhelyezett székeken a fa-lusi törvénytevők, összesen kettő. Ezek mel-lékes alakok a képen. Az egyik háttal ül és írja a leány vallomását, a másik — a jegyző — hivatalos szigorral tekint a leányra és kérdése-ket intéz hozzá. Mert idézték hihallgatására, mi lehet a bűne — nem tudjuk. A leány megillető-dése azonban mesterileg van visszaadva. Szemét lesüti, arczán nagy a zavar. De annyi fiatalos báj, annyi kellem szől ez alakról, hogy a ki látja, hiszi ártatlanságát. Talán szívét érinti a kihallgatás, valakiről kell tanuskodnia, a ki ked-ves neki, a kinek neve hallatára lángha borul arczá.

A történetet magát fölösleges kutatni, hőse — ez a szép, sokat mondó leány — elég maga is, hogy a kép azonnal megragadja a figyelmet. A ki ennyi erővel, ily kifejezőn fest, a ki az érzést ily biztosan és megnyerőn tolmácsolja, elsőrangú művész.

PARNELL BUKÁSA.

A szerencsétlen íreknek, kik a hatalmas angol nemzettel másfél százados élet-halál harczot folytatnak szabadságuk kivívásáért, a jelen szá-zad első felében tüneményeszerű ózónoki tehet-sége által világhírre emelkedett O'Connell óta nem volt oly buzgó s oly tehetséges vezérök, mint *Parnell*, kit Irland koronázatlan királyának neveztek el a közvélemény. Maguk az angolok kénytelenek voltak elismerni ennek a férfiúnak rendkívüli szervező tehetségét és ritka erélyét. Az általa létesített földlga magában Irlandban a szó szoros értelmében társadalmi forradalmat idézett elő, melyet az angolok túlsúlya csak el-nyomni tudott, de lecsillapítani nem. S az az elkeseredett harez, melyet a férfiú életre keltett, s melynek az Egyesült-államokban betelepedett íreket is megnyerte, megdöbbentette az angol államférfiakat, s nem kisebb ember, mint az Angliát több ízben csaknem korlátlanul kor-mányzó *Gladstone* lépett a komoly alkudozások terére, egész határozottan proponálva azt, hogy Irlandnak adjanak külön autonomiát, körülbelül hasonló ahhoz, a minőt a horvátok a mi ha-zánkban élveznek. Az agg államferfi nézetét a büszke angol faj nem tette ugyan magáévá, sőt *Gladstone*-nak épen e miatt vissza kellett lépnie a kormány vezetésétől, de *Parnell* dicsőségét, hogy ennyi eredményt is ki tudott vívni, nem vonta kétségbe senki, s ez még inkább növelte népszé-rüségét.

S most ez a kiváló szónok és pártvezér meg-bukott. A földlga elnyomatása alkalmával őt is meg akarták semmisíteni. Hosszabb ideig fog-ságban is tartották, de nem ártathatt nekí. Ke-sőbb a «Times» nagy feltűnést keltő pert indí-tott ellene, melyben az irlandi alkirály és titkár meggyilkolásának értelmi szerzőségével vádolta. A közvélemény *Parnell*-t már-már elejtette, s íme kisült, hogy a vád valódi alapja egy fölbérelt ha-mis tanú nyilatkozata volt, s a pártvezér ereje ezáltal nagyobb lett, mint volt előbb. — S íme most mégis megbukott, nem politikai okok miatt, nem gyilkosságban való részvét vád alap-ján, hanem magánéletére vonatkozó egy olyan per következtében, melyhez *Parnell*-nek, a nyil-vános életben szereplő férfiúnak, semmi köze sem volt. Viszonya volt egy férjes nővel, a férj válópört indított házastársi hűtlenség címén, a vád igaznak bizonyult s a bíróság a házasságot felbontotta. Sok más országban talán csak né-hány hétig tartó országos botrány és pletyka-tárgy volna ez az egész ügy, melynek azonban a pártvezér politikai szereplésére közvetlen hatása nem lenne. De Angliában szigoribb az effélék iránt a közvélemény. Hiszen még csak pár évvel ezelőtt is egy kétségkívül tehetséges állam-ferfiúnak, *Dilkenek*, a nyilvános szereplése ment tönkre hasonló elözmények miatt. A közvéle-mény — *Parnell* számos politikai ellenfelének ravaszasága által szítva — hangosan követelte *Parnell*-nek, a közélet emberének, is megbünteté-sét, s maga az agg *Gladstone*, az egykori szövét-

séges, nyilvánosan követelte, hogy *Parnell* tétés-sék le a vezéri helyről, melyet az irlandi képvise-lők között elfoglalt.

Heteken keresztül tartott a forrongás maguk az ir képviselők, részben *Parnell*-nek elkeseredett ellenségei között, a kik közé tartozott *O'Shea* is, a megcsalt és vádló férj. Az általuk tartott gyülekezések nagyobb részt a londoni parlament-ház egy tanácskozó-termeben tartattak, és az ir képviselők egy ily összejeövetelt ábrázolja mellékelt képünk is, a november 25-én tartott első ilyen gyűlést, melyen — elég sajtáságosan — maga *Parnell* is nemcsak hogy jelen volt, de meg ő maga elnökölt is. *Gladstone* vádjait főkép *Mc. Carthy* Justin támogatta, de ez alkalommal eredmény nélkül. *Parnell* hevesen és határozot-tan védte magát, kimondotta, hogy küzdeni fog mind haláláig s helyét nem hagyja el. És az értekezlet csakugyan ismét pártvezérének válasza-totta. A szavazás közfölemeléssel történt, a mi rendkívül eleven jelenetet mutatott, mint ké-pünkön is látható, melyen az irlandi párt ve-zérférfiai közül többnek az arczképe is látható, kiknek egy részét névről már nálunk is ismerik a szorgalmasabb újságolvasók.

Parnell ekkor, mint mondtuk, újra párt-vezérének választották. De a nyugtalanság azért tovább tartott, *Parnell* nyilatkozatai sok helytt szűltek rossz vért és kellemetlenségeket. Újjab és újabb értekezletek voltak, melyben *Mc. Carthy*-n kívül *Sexton* és mások is erősen megtá-madták a pártvezér, azután *Nolan* képviselő javaslatára magukat az irhoni választó testüle-teket szavaztatták meg, a hol szintén megoszlot-tak a vélemények. Az eredmény az lett, hogy decz. 7-ikén az ir nemzeti párt kettészakadt, egy része megmaradt híven *Parnell* mellett, de a nagy többség elszakadt tőle s *Mc. Carthy*-t vá-lasztotta vezérének.

Parnell, a nagytekintélyű pártvezér, tehát tényleg megbukott s nagyon kérdéses, vajjon e bukása után fölemelkedik-e még újból s lesz-e oly nagy tekintélye, mint előbb.

JÖVENDŐLETÉSEK KARÁCSONY TÁJÁN.

A téli napfordulat, midőn a leghosszabb éjszaka-kat lassanként a rövid nappalnak alig észrevehető gy arapodása váltja föl, a legtöbb félművelt ősnépnél szent tisztelet tárgya volt, mint a természet újjá-születés ének jelképe. S ez a tisztelet nagyban hozzá-járult hogy a karácsony ünnepe, mely ugyanezen időre esik, fényesebbé és általánosabbá lett, mint a többi egyházi ünnepek. A keresztény szellem azért nem is ölte ki az ünnepből a régi pogány szertartá-sokat, hanem egy részeket, mint pl. az áldozat lángjának emlékeztetere földiszírtett karácsonyfát, egészen keresztényjellegűvé tette, a többi pedig mint babonás szokás maradt fenne. Legelterjedtebb a babonás szokások között, legalább Európában, a karácsony táján nagy számmal fölmerülő jövendő-léteések szokása. Az őshit szerint a napfordulatkor 12 éjjelen át különös erővel működnek a természet feletti erők s az embernek ilyenkor módja van jó-vétjét meg tudni, ha ugyan e kérdést helyesen teszi fel.

Régebben maguk a természet erői adták meg a kérdésekre a feleletet: a karácsony éjén dühöngő vi-har, a fák rügyezése, az állatok állítólagos meg-szólalása s más rendkívüli körülmények. De kisé-reletek is lehetett, az embernek tenni. Ha fehér ken-dőre egy csomó búkka pálcázik dobta, azokból betűfélék alakultak, melyeknek a pap vagy jós ma-gyarázatát is tudta adni. Régebben ily módon dön-töttek a béke és háború avagy egyes emberek élete és halála fölött; ma csak ártatlan családi játék az egész, melynél főkép a jövendő házastárs nevét próbálgatják kibetűzni a fiatalok. Néha a házálala-tok veszik át a jövendőző szerepét. Jámor sváb fa-lusi leányok úgy karácsony táján kézrekerítenek egy liba-gunárt, gondosan bekötözik szemeit a körbe fogózza ének mellett forognak körötte. A kit a gunár legelőször megcsip, az lesz közöttük a legelső menyasszony. A Rajna mellett fekete tyúkot altat-nak el karácsony előző csütörtökön s párosával körbe ülve veszik azt körül. Ha a tyúk felébred és elfut, az a pár, mely mellett kifutott, még abban az év-ben házas; pár lesz. Bukovinában karácsony körül kis kalácsokat sütnék a leányok, mindegyiket erő-sen megszórozák s külön jeggyel aláírva alacsony

padra teszik. Ekkor beeresztik a házi kutyát s a melyik kalácsot az elkapja, annak a süteje lesz leg-először menyasszony.

Némelyik e szokások közül Európa nagy részében elterjedt. Ilyen például az uszó gyertyák jövendőlése. Karácsony táján este kénként 3—4 leány titokban félre-huzódik egy oldalezobába, a hol meg nem lehetik őket. Megtöltönek egy nagy tálalt vízzel s minden leány égő gyertyát tesz belé. A kinek a gy-ertyája legelőször borul fel, annak szíve legelőbb lesz rabbá s völégénye csakhamar megjelen. Némely he-lyeken a viaszgyertyákat díjohéjakra erősítik. Sok-szor egy leány három égő gyertyát is tesz a vízbe egyik kedvesét, másik önmagát, harmadik a papot jelenti. Ha kedvese gyertyája az óvétel összeje, menyasszony lesz, s ha a pap lángjával is találko-znak, csakhamar meglesz a lakodalom. Más esetben nincs kilátás a boldogságra. Ha a leány több imá-dója közül nem tud választani, mindenkinél kü-lön uszó gyertyát szentel s az lesz völégénye, a kinek gyertyájával leghamarabb találkozik az óvé.

Sajtáságos a tiroli karácsonyi játékok: «Föld, ke-nyer és rongy». Nagyon komolyan játszószék és sokan hisznek benne. Az asztalra három megfordított cse-repet helyeznek, az egyik alatt egy kis föld, a másik alatt kenyérdarab, a harmadik alatt rongydarabok vannak. Ki az első választja, egy év alatt föld alá jut, ki a másodikat, az vagyonossá lesz, ki a harma-dikat, koldussá.

Igen elterjedt karácsonyi és szilveszternapi jöven-dölési mód nálunk is az *ólmöntés*. Vaskanálban gyertya fölött vagy a kályha csőben vagy a tűzhely parázsán megolvastanak egy kis ólmot, azt kulcs-nyíláson át vizes tálba öntik. A minő alakot itt az ólom nyer, abból lesz meglátható a leendő férj mes-tersége, foglalkozása vagy pedig magának az illető-nek a sorsa. Kötél, gyalu, olló, ár, különféle mester-embert, répa földművest, hajó tengerészt jelent s a képzeletnek elég tágas tere van a hasonlóság kitalálására, néha-néha tojást is öntenek a vízbe s az így képződött alakokból következtetnek a jövőre. De nemcsak a nőülésre ad ez utasítást. Sok kis répa pénz, kocii utazást, koporsó halált jelenthet stb.

Nem kevésbéé gyakoriak a *dobó játékok*, melyek közt legtöbbszörre a cipő dobást s az almahéj dobá-sát gyakorolják. Háttal állva az ajtónak a szoba kö-zepén áll a jövendő kötötű leány s társai három ne-gyedrészt körben veszik körül, úgy, hogy csak az ajtó felé szabad a tér. A leány most egyik cipőjét saját feje fölött hátra dobja. Ha a cipő orra az ajtó felé esik, egy év alatt férjhez megy, de ha sarka van abban az irányban, még otthon marad. Ha a cipő talpára esik, mindenben szerencsés lesz, ha oldalra, sok baja történhetik. Az almahéj dobásához szükség-ge, hogy az almát hosszú szalagalakban úgy há-mozzák körül, hogy a héj egy darabban maradjon. Ezt is a fejen át dobják hátrafelé. A leessett héja föl-dön elterülve valami betűre emlékeztető alakot mut-at s ez a betű a leendő völégény nevének a kezdő betűje. Csehországban e helyett az ABC összes betűit f elírják az ajtóra s a leány bekötött szemmel újjával böki meg völégénye nevének kezdőbetűjét.

A jövendőlések azonban nemcsak a leendő völé-gény neve kezdőbetűjére és foglalkozási módjára adnak felvilágosítást; van mód arra is, hogy meg-tudják, szép vagy rut, görbe vagy egyenes, gaz-dag vagy szegény lesz-e a völégény. Ha a leány éjjel 12 és 1 óra közt a fűspinczébe megy s elfor-dított arczczal, hallgatva, találmára kihuz egy fa-darabot s az egyenes és karcos: a völégény is erős szép ifju lesz; ha rövid és vaskos, a völégény nem lesz óriás, de nem is lesz beteges; ha görcsös vagy elágazó, akkor valami hibája lesz a hátgerinczében. Ugyaníly módon egyszerre egy kötővel is jól lehet a leánynek a fiából hozni s ha a fűk száma páros, vó-légénye jó természeti lesz, különben görbe. Egy csomó buzaszem megszámolása által is megtudható ez a dolog.

Még a családok embereknek is módjuk van a szent-éjelekk alatt valamit meg tudni a jövőből. Ha régi családi gyűssével annyi sóbalmocskát raknak az asztalra, a hány tagja a családnak van s e csomók közül karácsony estéjén egy összeomlik, az illető csa-ládnak egy év alatt meg kell halnia.

A következő év időjárására nézve nagyon elter-jedt kutató-eszköz az, hogy karácsony estéjén tizen-

két hagymát kivája és sóval megtöltve asztalra tesznek. Minden hagyma egy-egy hónapnak felel meg s e szerint, a mint a só másnap reggel elolvad, vagy megmarad, az a hónap nedves vagy száraz lesz. Rokonjellegű a boros palackokkal való jóvendülés. Ha egy szünetig borral töltött pohár karácsony estétől másnap reggelig, habár hozzá sem nyulnak, kiömlik; a következő évben bő aratás lesz. Természetes, hogy a hagyma minősége, a bor hőmérséklete, stb., az ily jóvendöléseknél nagyon lényeg-

dalú első lábuk mozgásával együttesen a másik oldalon levő hátsó láb mozog s azután a másik kettő. Különösen észrevehető ez a legelő ökröknél s a macskáknál, ha mozdulataikat felülről nézzük. Ennek a mozdulatnak megfelel a testnek a hátgerince irányában futó mozgása s hasonló az angolnának uszáshoz.

* Az álmatlanság ellen egy francia tanár azt ajánlja, hogy a beteg komlóval telt párnát használjon, mely az álmatlanságot és az élenk álmokat is megszünteti.

* Egy millió ember keresi meg kenyereit jelen-

puskagolyót és 362.000 ágyugolyót lőttek ki. Az elesett francziák száma mintegy 35.000 s így, ha az ágyugolyókat nem számítjuk, 800—900 puskagolyóra jutott egy halálos eset.

* A felkunkorított orru cipők divatja igen régi. Angliában II. Rikárd király idejében oly óriási hosszú orru cipőket hordottak, hogy aranyláncokkal kellett a végét a harisnyához kötni. A bolond divatot IV. Eduárd törvény által szüntette meg. Franciaországban a hasonló divatot Szép Fülöp szabályozta oly módon, hogy csak a királyi vérből származó hercegek viselhettek oly hosszú orru

SZÜCS PALI SZERENCSEJE. — MARGITAY TIHAMÉR FESTMÉNYE MIKSZÁTH KÁLMÁN ELBESZÉLÉSÉHEZ.

A „Jó palócok”-nak a Légrády-testvéreknél most megjelent díszkiadásából.

ges tényező, de azért hívó lélek akad elég s a karácsonyi áhitatos és kegyeletes ünnepek hatása alatt jövőre is lesz elég ember, ki e szent estét a jövőre megismerésére különösen alkalmasnak fogja találni.

EGYVELEG.

* Az állatok járása. A medve, zsiraf, elefánt és teve minden lépésnél felváltva, két egy oldalon eső lábait mozgatják. Rendesen azonban az állatok diagonális mozgásokat tesznek, úgy hogy egyik ol-

leg az éjszak-amerikai Egyesült-államokban a vasútnál.

* Halászat mérges fával. A Csendes-tenger német szigetein „halmérge”-nek nevezett fadarabokat dobnak a vízbe s a halak ezután kábultan jutnak a felszínre, úgy, hogy kézzel meg lehet őket fogni. Rane dorpáti tanár kísérletei szerint ez a mérge csukát kivéve minden halra hat, továbbá a pliocénkra, békákra, macskákra és tengeri nyulakra, az idegrendszer és hátgerinczet támadván meg, de nem a szívverést és vérkeringést. A madaraknak nem árt.

* A golyók hatása. Az 1870—71-ki nagy német-francia háborúban a németek körülbelül 30 millió

cipőket, mely, ha az illető viselő lehajolt, orra hegyéig érhetett. A nemesek cipőinek orra legfeljebb két láb, a polgáriaké egy láb hosszú lehetett.

* A kopenhágai rendőri szabályok szerint mindenkit, ki az utcán részegen fekszik, kocsin kell haza szállítani s a költségeket annak a kormárnosnak kell megtéríteni, a hol az illető legutoljára ivott.

* Valóságos fehér hollót lőttek Stájerországban St. Bartholomá a. d. Liboch nevű községben. Kezdetben azt hitték, hogy egy fehér galamb keveredett a hollók közé. A ritka állatnak csak a melle fekete színű.

KARÁCSONY. — Csorna Károly rajza.

egyetlen vagyonát, a rezes bicsakot s nagy sopánkodva teszi a jászol elé, mint legdrágább kincsét. Aztán ráköszönti a kapott melegítő italt a ház gazdájára, zsebre teszik a „rézpolturát” s megyen a sereg ismét ki a havas éjszakába: „Jaj de sötét van, elvettük az utat, addig a farkasok meglopják nyájunkat... Jószakát adjon isten!” Még sokáig hallatszik búcsúeneik, a mint a faluson végigmennek:

Elindulának és el is — jutának,
Szűz Máriának jó estét mondanak!

Hát biz ebben sok különös nincs, mégis ki merem mondani, hogy láttam azóta tragédiát, érzékeny darabokat fölös számmal, de egynek emléke sem maradt meg oly friss-elevenen a fejemben, egy sem férfozott oly mélyen lelkemhez.

Mondottam előbb, hogy közel rokona a világi drámának, voltaképp édes testvére; csak a sorsa volt sokkal mostohább. Ismeretes talán nem szakember előtt is, hogy mindkettő a keresztény egyház gyermeke; évszázadokon keresztül a templom védőszínya alatt növekedtek. Valamikor a nevük is más volt; az egyiket húsvéti mise-drámának hívták (passzió-játék, feltámadási misztérium), a másikat karácsonyi játéknak (pásztorok imádása, háromkirályok). A húsvéti nem sokáig maradt anyja oltalma alatt, eleséltotta a renaissance, a pogányvilág és művészetek e lelkes apostola. A lány megtagadta édesanyját, odahagyta szülőházát, eldobta miseruháit, felöltötte a világi hivalkodás tarka köntösét s ment ki a világra a művészetek apostolának. Ime a dráma élete, maga is valóságos dráma. Maradékai azóta megokasodtak, művészetének minden városban temploma emelkedik s nem egy hatalmas lángész állt szolgálatába. Tollával vagy szavával hirdette és emelve annak dicsőségét.

A másik testvér pártában maradt, híven ragaszkodott anyjához továbbra is, és megtartá ódonas szokásait, régi ruháit mai napig. Testvére ivadéka városokban ütöttek tanyát, ő kivonult falura, kisebb helyekre, hol még áhitatos ragaszkodásra talál a nép s a fiatalság el nem kényeztetett, egyszerű lelkében.

Emlékezzünk meg róla e mai napon, mely az övé is; világítsuk meg eredetének, változásainak és a nép közé jutásának érdekes kérdéseit. Honnan sarjadt ki e vallásos népszokás, minő körülmények között vette fel azt az alakot, melyben országjárta ismerjük? Amaz ezer kérdések egyike ez, melyet nyughatatlan századunk fölvet elméjében, azután tudakol, kutat, firtat s addig meg nem nyugszik, míg eredményre nem jut, vagy be nem kell látnia, hogy fáradozása hiábavaló, mert a kérdésre feleletet adni nem képes.

Ez esetben azonban siker koronázta fáradságunkat, a fejlődés egész menete ki van derítve s a mennyiben minden tudományos eredménynek érdekelnie kell a közönséget, adom rövid összefoglalását.

Ha összevetjük a gyűjteményekben vagy folyóiratok hasábjain kiadott betlehemes játékokat, azt a sajátzserűséget vesszük rajtuk észre, hogy

alapvázuk országjárta egy és ugyanaz. Kivétel nélkül minden pásztorjáték két fő jelenetből áll, először: a mezőn való elalvásból, melyből az angyal hirdető szava kelti fel őket; és másodsor: a bódolás jelenetéből, mikor ajándékot nyujtanak át az újszülött kisdednek. Mindenesetre gondolkodóba ejtő körülmény. A játéknak mindegyik egyformán való előadását még csak megmagyarázhatjuk; világos, hogy oka az egyház egységes szervezetében rejlik. De nehezebb megfelelnünk egy önként élénk toladó másik kérdésre: vajjon miért alkotja a játék magvát éppen ez a két jelenet és nem más? Kutatásunk közben a dolog egyre bonyolódik. Legelőször a szentírásban nézünk utána, de az evangelisták sem az elalvást, sem az ajándék-adást nem említik rólok, sőt Lukács evangéliomában világosan mondja, hogy a pásztorok: „vigyáznak vala éjszakán az ő nyájok mellett”. Felkeressük a szent történetnek másik forrását, az u. n. apokrif-legendákat, de ott sem találunk róla semmit. Megakadtunk!

Gondolkozunk kissé. Az az ajándékadás emlékeztet valamire. A biblia szerint csakugyan adtak ajándékot a kisdednek, de nem a pásztorok, hanem a napkeleti bölcsek. Lássuk, mit szól róluk az írás. *Máté* evangéliomában ezeket találjuk: II. 11. „És bemenvén a házába, megtalálák a gyermeket Máriával, az ő anyjával és leborulván tisztességet tőnek neki; és az ő kincseket előhozván, adának neki ajándékokat, aranyakat, temjént és mirhát.” 12. „És az Istenől megintetvén *álom által*, hogy Heródeshez vissza ne mennének, más uton térének az ő hazájokba.”

Ime, rábukkantunk mind a két jelenet forrására. Adatunk világosan beszél; tanúsága szerint származott tehát a pásztorjáték a „három-királyok” előadásából, a melynek mai napig is tengődnek egyes származásos töredékei a vizkereszti „csillagjárás” szokásában és a melyek, mint adatunk is sejteti, valamikor jóval terjedelmesebb önálló játékok lehettek.

Keressük meg visszafelé a legrégibb önálló pásztor-előadás leírását. Számtalan családás és eltévelyedés után, mely a középkor egyházi irodalmának labirintusában mindenkin megesik, végre megállapítjuk pontosan, hogy a legrégibb ilyen följegyzés (1350. táján) egy roueni franczia misekönyvben maradt meg. Szól pedig következőképen:

„Te Deum után az oltár mögött jászolt emeltek, mely fölé a szent szűz képét helyezték. Az énekkar előtt levő emelvényen egy fiú állott, ki mint angyal, Krisztus születését hirdette: „Pásztorok, nagy örömet hirdetek nektek!” (szó szerint Lukács ev. II. 10.) A kar nagy ajtaján belépnek a pásztorok s a jászolhoz mennek Pax in terris-t énekelve; üdvözlők a szent szűzet s imádvá hódolnak a gyermeknek, kit két főbb pap dalmatikába öltözve (a bábákat jelképezik) mutat meg nekik. A misző az oltár mellett kérdi: Quem vidistis pastores? Felelik: Natum vidimus, s éneklők: Alleluia! — A mise további folyamán az egyik pásztor a lectiót olvassa, másik kettő éneklők az *in pulpito* gradualét.”

Nevezetes a följegyzés két dologra nézve; egyrészt a mellett tanuskodik, hogy korábban a játékot mise alatt a templomban adták elő, a mi tehát a dráma ősalapötára mutat, másfelől meglepő benne az, hogy egyetlen szóval sem említi akár az elalvás, akár az ajándék-adás jelenetét.

Már most forduljunk másfelé. Vizsgáljuk azt meg, vajjon a három- király daraboknak valamikor csakugyan föjelenetük volt-e az említett kettő?

Az ajándéknyújtással hamar végezhetünk, annak kell lenni, mert szereplésüknek ez a legfőbb mozzanata.

Ugy is van. Hat nagyon régi följegyzésből ismerjük őket (legifjabbja a XII. századból való) és valamennyi szól az arany, tömjén és mirha felajánlásáról. Több gondot okoz a másik kérdés. Az elalvás jelenetét az evangélium is csak mellékesen említi; ugyanilyen mellékesen szól róla a hat ódráma is. Az egyiknek végén, melyet a freisingi kolostorban találtak, az angyal szavait «a földre került bölcsekhez» (ad prostratos magos) intézi. Egy másikban (roueni misekönyvből) valamivel több van. Itt egy fehérbe öltözött fiú (angyal) éneklí az «Impleta sunt...» antifónát, mialatt a mágusok térdelve imádkoznak s az énekre, *mintha álomból ébrednének* (Magis quasi somno sopitis), felriadnak.

Már ez is sejteti, hogy az evangélium megjegyzését a dráma felhasználta, de hogy hova fejlesztette, nem vagyunk képesek kimutatni, mivel sajnos, a hat emlék után hosszú századok egyházi drámájáról nem maradt egyetlen szó emlékünknél sem. E nagy idő alatt pedig a három- király-játék kivetkőzött ősi formájából. A renaissance-korszak pompaszerelete, az új-kor hajnalán fellendülő vagyonosság, mely a polgárok soraiban is nem egy Krözust teremt, az eredetileg ájtatos előadást szemképráztató, de elvilágiasodott és üres látványossággá formálja át, a hol a szöveg és cselekvény jelentősége eltörpül a nehéz szövegek, hermelin palástok és igazi ékkövek szerepe mellett. Már nem papok adják elő, kikerült az egyház gondozása alól teljesen. Meszteremberek vagyonos cézéi hozzák színre (valóságos, faállványokon nyugvó színpadra). Ezek természetesen nem fekszenek le a poros, csak ritkán gyékényvel fódott színpadra.

Kutatásunk tehát csak félig sikerült, s ha egy szerencsés véletlen kezünkbe nem játsza azt az igénytelen olasz könyvet, a mely speciális tárgyánál fogva érdeklődésünket soha föl nem keltette volna, bizony meg kellene elégednünk felsikerrel is.

Egy jóvalavál olasz ember, *Palermo*, ugyanis 1860-ban kiadott néhány oly kéziratot, melyeket ő a firenzei okmánytárban talált s érdemesnek tartott a közzétételre (I Manoscritti Palatini, 1860. T. II. p. 459.). Ezek között akadunk arra a töredékes három- király-darabra, melynek végén a jelenetek elejét és végét bejelentő «praecursor» csendre inti a hallgatóságot, mert a királyok elfáradván a nagy útban, *most alusznak*.

Igy hát talán helyes a vélekedésünk, hogy pásztortjátékaink, a melyek a külföldiekkel igen sokban megegyeznek, nem egybeke a régi három- király-játékok utánzásánál. Az átfarmálódásnak okát sem nehéz most már kipuhatolnunk. A királyjátékokat vizkereszt napján adták elő a templomokban; húsvét ünnepének is megvolt a maga feltámadási drámája, mely hathatósan emelte az ünnepi mise fényét és népszerűségét, csak karácsony napja szűkölködött hasonló nélkül. A bajon segíteni kellett, a hagyománytól pedig el nem térhettek, szent történeti alapon nem nyugvó új játékok nem volt szabad a mise keretében illeszteni, vettek tehát a kezük ügyébe eső vizkereszt darabot, melynek szereplő személyei a gyermek Jézus előtt való hódoltságuknál fogva amúgy is megegyeztek a pásztortorok cselekvésével s ezzel a pásztortjáték meg volt teremtve. De még korán sem a Betlehem-járás! Papok adták elő templomban a karácsony-esti misén. Hogyan származott most már a nép közé és miért senyvedt el mellette a háromkirály-játék? E két kérdésre kell még megfellelnünk.

Gondoljuk meg, hogy két egymáshoz közel eső ünnepen ugyanegy tárgy darabot adtak elő. A szereplők különbözése: itt pásztortorok, amott királyok, nem tudta feledtetni a cselekvény azonos voltát, hiszen az időjárat öltözékére éppen nem fektettek súlyt; a napkeleti bölcseket ugyanaz a három dalmatikus klerikus adta (mise-öltözetben), a kik egy héttel előbb a pásztortorokat. Karácsonykor kampós bot volt a kezükben, vizkeresztkor papiros-koronát viseltek, ennyiből állt az egész különbség.

Akaratlanul is kitört közöttük a lét harca, s igen érdekes látnunk, mint kap a pompaszereplő városokban a királyjáték túlsúlyra, másfelől mint veri le és szorítja ki lassankint az egyszerű falusi egyházakban ugyanezt a királyjátékot a pásztortráma. Tárgyát átveszi teljesen, ugyanyira, hogy az egyik befekettített szerezcsenkirályra is ráismerhetünk az öreg pásztortorban, a ki fekete, kifordított bundában jelenik meg s gyakran képe is be van kormozva.

A királyjátékunk csak egy különös sajátosága maradt meg: a *csillaggal járás*, mely egyes vidékeken még most is divik. Városokban nem maradt meg sokáig, újabb bizonyosságot adván annak a természeti törvénynek, mely tönkrejutást, pusztulást jósol mindennek, a mi eredetiségéből, sajátosságából kivetkőzik. Onnan is kisorsította a hatalmas életerejű húsvéti dráma, mely a keresztény modern színjátékunk lett megteremtője.

Pásztortjátékainknak a nép közé származását is könnyű elképzelnünk. A középkor végén, de még később is, nagyon kevés kisebb községnek volt temploma. Az ilyen falvak hívő lakosságának számtalanszor le kellett mondia áhitata kívánságáról, hogy távolabb eső helyen hallgathasson karácsonyi misét. Zimankos idő, hófúvás és fagyok házaikból is alig bocsátották ki őket. E nagy napon pedig nem maradhattak lelki épülés nélkül.

Segítségükre jött maga az egyház. Szétküldte ministransgyerekeit, egyháziát a környék falvaiba, velük adván a hordozható kis Betlehemet. Ezek aztán sorra vették a községekben, háziról-házra jártak, eldalolva templomi énekeiket, előadva a pásztortorok és az angyal felelgető párbeszédét, mint otthon a templomban. A cél-szerű intézkedést nagyon megkedvelték az ajátatos családok, kegyes adományokkal sem fukarkodtak, ezt meg az éneklő gyereknép vette szívesen, úgy hogy később megbízás nélkül is elmentek betlehemezni, — így került a pásztortjáték észrevétlenül a nép szokásai közé.

Hogy ez a következtetésünk sem légből kapott, elég talán azt az egy bizonyosságot felemlítenünk, hogy a betlehemes fiúk mai nap is ministrans ingben járnak sok helyen.

SOLYMOSSY SÁNDOR.

BETLEHEMI CSILLAG.

Rég volt, hogy betelt az idők teljessége, S angyalok hirdették: «Embereknek béke!» Majd két ezer éve, hogy üres a *jászol*, S betlehemi csillag, te mégis sugárszol.

Te egyre sugárszol, de nem úgy, mint régen, Hallgatag pusztaban, fenn a magas égen, Fényes arany nyilként a levegőt szegve S napkelet bölcseit bízattva, vezetve.

Leszálltál a földre, jó meleg szobákba, Hol sok gyertyácskának lobog apró lángja; Nézed a kis Jézus gazdag ajándékát, S kacagó gyermekhad örömet, játékát.

A parányi gyertyák vidáman lobognak, A parányi szívek boldogan dobognak, S mint az áldozatfűst, az ég felé száll a Szeretet, boldogság s öntudatlan hála.

Ártatlan gyermek szív, lágyabb a viasznál, Oh hogy tisztaságod bájja mit sem használ, S rád a hitelen nem nyomja saját képét, Istentől elfordult dőllyét, kevélységét.

Hol van az erős hit s a komoly áhitat, Éptini a földről égbe vivő hidat? Betlehemi csillag, vajjon azért jössz-e, Hogy eget a földdel te kösd újra össze?

VARGHA GYULA.

ANGOL KARÁCSONY.

A kereszténység nagy ünnepe mély bensősé- géhez kevés nép jelleme talál jobban, kevés ország nyújt hangulatosabb keretet, mint Anglia és az angol nép. Mindenütt visszhangra talál- nak azok az érzelmek, melyeket az emberi lélekben a Megváltó születésének misztériuma feléb-

reszt, mindenütt a népkedély élő zománca le- heli rájuk tiszta fényt, de sehol sem oly távoli tradíciókon át, mint az angolnál. Hiszen már I. Vilmos karácsonyt választotta koronázása nap- jául; Oroszlánszív Richard pedig egyszer egész udvarával megünnevelte a karácsonyt Sziczi- liában. V. Henrik Rouen hosszú ostroma alatt e napon megszüntette az ellenségeskedéseket s heroldjaival kiküldtette, hogy bárki az ellenség közül e napon az angol táborba jő, tartásuk jól az ő költségén. Viszont Orleans ostrománál is be- szüntették az ellenségeskedéseket szent kará- csony napján s elrendelték, hogy e nap vígságra és mulatságokra legyen szánva. Egy 1461-iki rendelet pedig éppen eltiltott a nép közt minden kocka- és kártyajátékot, karácsony napja kivé- telével.

De nem a régi, hanem a mai angol karácsonyt akarjuk itt vázolni, azt a karácsonyt, a melynek két jellemző symboluma: a *plumpudding* és a *fagyöngy-ág*, a *tolly*. A mint emez a béke és szeretet örökzöldjének kedves kifejezése az em- beri szívben, úgy a plumpudding számtalan in- gredienziái is méltóan mutatnak rá a keleti há- rom böles fűszereinek és ajándékainak sokféle- ségére, hasonlóan a nem kevésbbé fűszeres olasz *panforte*-hoz.

A plumpudding készítésében részt vesz az egyház, még a fölcsperedett diáklégény sem tartja méltóságán alólinak habot verni vagy legalább is a malozsában, cittronatban — nya- lakodni. De nem is csekélység annyi plumpu- ding előállítás, a mennyit az angol el bír fo- gysztani. Nagyobb háztartásoknál felmáza- téstát is felhasználnak e célra; 30—40 pud- dingot csinálnak egyszerre, hat napig főzik-sütik ezt rengeteg üstben s ezután az éléskamrába felakasztják. Minden ünnepélyes alkalommal aztán leakasztanak egyet a horogról s még egy- szer tűzhöz teszik. És ez a nehezen emészthető étel, melyről azt tartják, hogy minél tovább áll, annál jobb, ilyenkor karácsony táján lúdánként, dobozonként repül szét a világ négy tájára, a hol csak Albion nyelve zeng, az otthonlevők megem- lékezése jelül, s a szentimentalizmus egy nemé- vel tölti be az idegen ég alatt epedő angol gyomrokat, akár csak a jénai kálvinista magyar diákot a debreczeni fehér cipő és pörkölt sza- lonna.

Sok mulatságos hókuszpókuszszal van aztán egybekötve a plumpudding karácsonyi elköltése. A tészta egy gyűrűt, egy hat pence pénzda- rabot s egy ezüst gyűszűt sütnék. Vidám és fe- szült várakozás tárgya az, hogy melyik kapja tá- nyérára a plumpuddingba rejtett tárgyakat. A ki a gyűrűt kapja, az egy esztendő leperdülése előtt Hymen lánczaiba jut; a ki a pénzdarábot, az gazdag lesz; a ki a gyűszűt, az aggszűz ma- rad. A mint a meggyújtott cognac kékes lángjá- tól körülnyaldosva, tetejében beleszűrt zöld ág- gal, az ünnepi eledel asztalra kerül, nemcsak a csiklandozó inyek, hanem néha dobogó szívek is várják izgatott érdeklődéssel.

A karácsonyfát csak Albert száz-szobor her- czeg, Viktória királynő néhai férje honosította meg Angliában. Erősebb gyökeret a családi kör- ben maig sem tudott még verni, de jótékony ün- nepélyeknél, iskolák, gyermekórházak és sze- gényházakban annál inkább el van terjedve. Pedig a karácsony Angliában a közjótékony- ság oly alkalma, melyet minden tehetősebb öröm- mel ragad meg, hogy szegényebb embertársainak is pár órai örömet okozhasson. Így ehetik kará- csony napján még a legszegényebb koldus is marhacsesnyét és plumpuddingot. Marhace- senye és plumpudding! — ez a nap jelszava a legszegényebb koldushajlékban, a menhelyek- ben és jótékony intézetekben, ezenkívül még ka- rácsfonya és meleg ruha az árvaházak, gyermek asylumok, dolog- és kórházak apró népe szá- mára. Akármelyik szegény jelentkezhetik ebédre valamelyik jótékony intézetnél s a gazdagok finom falatokkal bőven ellátják szegényebb szom- zédaikat.

Nem kisebb a kölcsönös örömteljes meglepe- tés a családi élet zárt körében sem. A reggeliző asztal csak egy szokott görnyedni a család min- den egyes tagjának szánt különféle ajándéktár- gyaktól, a melyeket örömrivallással fogadnak, s aztán, miután a reggelit gyorsan elköltötték, mindenki siet elkészülni a templomba mene- telre.

E közben alig győzi a levélhordó a házhoz szállítani az Angliában felettébb *fashionable* nak ismert s ezekre rugó karácsonyi üdvözlételeket.

És csakugyan mi sem lehet kedvesebb, mint a tarka-barka névjegyeknek — *christmas cards* — számai, melyeket az angol ipar leleményes fantá- ziaja a legváltozatosabb ötletekkel díszít fel s egy egész mesevilágot varázsol rájuk, szövevé- nyesebbnél szövevényesebb alakzatokból. Kap rajta a meggratulált, kivált ha nő és érteke van az ilyesmit iránt, hogy egész kis albumot állít- son össze a barátai üdvözlétekből, a kandallót díszítse velök, vagy a zöld ágak között helyezze el izlésesen. Ezekkel mulatozva, bibelődve telik az idő az ebédig s a vendégek megérkezéig, a mikor aztán csillog az asztal a rárakott üveg- és ezüstdísztől, illatozik a virágoktól s a sült kap- panok, nyelvek, pulykák, marhaszeletek és hús- pástétomok diadalfelvételét megkoronázza a lángban égő plumpudding, s befejezi egy ünne- pélyes pohárköszöntő a távollevők egészségére.

De az angol karácsony igazi színezetét mégis

nemcsak a család tagjait, nemcsak a környékbeli jó barátokat és politikai elvtársakat, hanem a földesúr összes cselédségét, bérliit és gazdasági személyzetét is összegyűjti a kastély ódon pom- pájú termeibe. A jóság-igazgató, az erdész, a néptanító családostul jelennek meg az estélyen, ki gyalog, ki parasztszekéren, s a tükörfényesre mázolt padló, melyről ez alkalomra minden utbaálló bútort eltávolítottak, egy éjen át a leg- tarkább egyvelegét mutatja egy angol vidéki tár- saságnak.

Egy adott jelre megkezdődik a tánczene, s a büszke lord bérlije nejenek nyújtja kezét, a gaz- datiszt fia ifjú úrnője atlaszos derekát fogja körül, a család örököse pedig az erdészlányval röpi- l a táncba. Pár óra múlva a földesúri család visszavonul, de a jókedv csak akkor ered még igazán. Lobogó kandalló mellett rémtörté- neteket mesélnek, bábész gyereknép kíváncsian

fokra csigázott tetszése közt hagyja ott a játék színhelyét, hogy künn bő lakoma mellett habzó alc- kel telt serleget ürítsen a háziak egész- ségére.

Talán kevésbbé zajos, de nem kevésbbé kedé- lyes és bensőségteljes élet fejlik ki a helység paplakában is, hol egész sereg iskolásgyermekek jő össze vig vacsorára s szorgalmasan gyakorolja a karácsonyi dalokat — *christmas carol* — vagy a kis templomnak a holnapi napra való ünne- pies feldíszítésével foglalkozik. Ude szopránhang- jok ezüst tisztán csendül a hideg téli éjben: régi chorálok komoly melodiája Shakspeare nyelven zengve, azzal a mély vallásos meggyő- ződéssel, mely az angol népiellem sajátja.

A jótékony- ság itt is megteszi a magáét, hogy a nagy keresztény ünnepet igazán mindenki ün- nepévé tegye. Étel- és ruházat-jegyeket osztanak ki közhasznú egyletek; minden nő, ki az egy-

Roskovics Ignác rajza.

1. AZ ANGYAL- CSILLAGOK.

«Csillag az angyalok lakása»: Mint a világ, oly régi hit; Tapasztalás s ész s szív vallása Ma is ezt tartja, így tanít.

2. Az égi csillag-myriádból Zeng cherubok, sphaerák dala Hölgyem szemének csillagából Mosolyg rám üdvöm angyala.

3. Fönn ég a betlehemi csillag, Mely bölcseket vezérle rég; Angyal-kara gyönyörbe ringat, Ma is fülünkbe csengve még.

4. Száz csillag ég a karácson-fán, Fényt boldog kis csoportra hint, Ajándokit bő kézzel ontván — S ezt is az angyal hozta mind!

Szász Károly.

kémleli, hogy udvarol John, a nyalka miss Mary-nak, a szobalánynak.

Egyszerre egy csoport parasztnő vonul be nagy lármásan, tarka papir-kosztümbe öltözve, ollóval vágott rojtokkal, fejükön óriási sisak. Ezek a «mummerek», élükön Karácsony apóval, s egy hosszú szakállú púpos emberkével, ki a «doctor Elecamparine» nevet viseli. Egyikök ki- áll a középre s magát compostellai Szent Jakab- nak mutatva be, egyenként párviadala hívja ki társait. Többször összecsapnak a küzdő felek, de mindannyiszor Szent György, Anglia védszentje marad a győztes, doctor Elecamparine pedig va- rázsbotjával jókorákat sujt az elesettek legérzé- kenyebb testrészeire s néhány bűvös szó mor- molása közben újra feltámasztja a halottakat, s újból mérközésre szólítja fel. Végre Karácsony apó, ki mint döntnök vesz részt a viadalban, Szent György lovagot mondja ki győztesnek s az egész társaság a gyermekvilág legmagasabb

letbe az éven át minden héten egy pennyt fi- zett be, most a lelkesztől visszakapja pénzét, s hozzá még egy utalványt a befizetett összeg magasságáig, a legközelebbi város valamely ár- boltjába. Néhol karácsonyi húskiosztás is van szokásban, kegyeletes alapítvány czímén s kopott anyókák egész zarándoklást tartanak kis kézi kosaraikkal, hogy magunkkal vigyék a szá- mukra kiosztandó kenyeret s annyi húst, a mennyi egész családjuknak elég.

Egyszerű puritán kedély megnyilatkozása az angol karácsony, melyben a költsézet és a gya- korlat egymásnak kezét nyújtva valósitják meg azt a szép gondolatot, mely Krisztus születése ünnepét az öröm általános ünnepévé emeli. Régmúlt századok felbarbár szokásai, melyeket a konzervatív angol természet híven megőrzött mind máig, csak még tisztelretreméltóbbá, festői- ebbé teszik ez ünnep lefolyását, melyben egy nagy nemzet egész historiai öntudata lüktet az

ős kereszténység naiv és élettelen felfogásai által. Az angol karácsonyok Homérja, Dickens, kinek szívében ne hagyott volna egy költői sugárt hátra ez óriási város nedves ködén átlobogó kandallók barátságos világából, mely a bűn és erény, a nyomor és a milliomas nábozság, a szeretet és a gyűlölet annyi homályos silhouettéjével népesíti be a karácsony éjjelét!

NŐI MUNKA ÉS DIVAT.

Ajándék-munkák karácsonyra.

Közeledik a karácsony, az újév, oly alkalom, a mikor valami kis emléktárgyakkal kell meglepni azokat, a kiket szeretünk, s ha sok kedves emberünket akarjuk egy kis kézi munkával meglepni, azt se tudjuk, hová legyünk sietőségünkben és izgatottságunkban. Lapos tárczáknak sem kecseset bízható reményekkel a sokféle vásárlásokra; itt csak a találékonyság segít, csak ügyes kezünk ronthat ki a bajból. Pedig hány apró tárgy van, mely csekélységbe kerül, izléssel elkészítve kevés munkát igényel és mégis örömet okoz a megajándékozottnak, a ki jó barátunk levén, nem drága ajándékot vár tőlünk, hanem megemlékezést, s az egyszerű tárgyat, melyről tudja, hogy ennek elkészítésével mi fáradoztunk, többre becsüli a boltból vásárolt vagy más által készített sokkal értékesebb ajándékoknál.

Itt van p. o. a sok apróbb és nagyobb tükrök, melyek a szoba díszét amúgy is emelik; ezek elkészítése nem kerül nagy fáradságra. Egy egyszerű faragást be kell egészen ragasztani a fenyőtoboz apró pikelyeivel, a sarkokban apró tobozokat, dió-vagy mogyoróhéjakat ragasztunk, egy néhány száz ágacs-kát is alkalmazunk és kész az igen csinos tükrök. Bevonjuk aztán az egészet először enyves vízzel és utána barna mázzal, így az egész tetszetős színt nyer.

Még újabb a magvakkal díszített keret; a külső szélére babot, a belső szélére borsót ragasztunk szoros egymás mellé, a közepén kukorica szemekből alkotunk egy csinos mintát, a közbeeső részeket pedig behintjük rizsszemekkel. Bronzfestékkel festjük be végre az egészet. Ezeket még csigákkal, gyöngyökkel, stb. is lehet díszíteni. Mily egyszerű munka ez is, de gonddal és izléssel végezve, csinos emléktárgy készítéséhez segít.

Nem használatra szánt, de jó alakú korsókat is lehet ilyenformán művészi tárgyakká átalakítani. A ragasztva mindenféle tárgyakat lehet tapasztni, kis kagylókat, érmekeket, apró fegyvereket, még kis babalakokat is, s ha az egész izléssel van rendezve, s azután arany vagy bronzfestékkel bevonatjuk, igen díszes alakot nyer. Egy fiatal amerikai hölgy ilyen módon elkészített szép korsóval ajándékozta meg nem régen az Egyesült-Államok elnökét, ki szívesen fogadta az egyszerű ajándékot.

Egyik képünkön a tükrök mellett még egy csinos látesőtartó és egy ollótok látható. A látesőtartó elkészítéséhez kemény papír alap szükséges, vagy egy régi látesőtök feneke, azt csinosan behúzzuk selyemmel mindkét oldalon, aztán varrunk rá egy széles, sima vagy brokát csíkot és a belsejébe egy kis selyem-

pedig egy szalagot erősíteni, mely csokorra köté akasztól szolgál.

Igen alkalmas újságtartót lehet egy kis vékony deszkából vagy duplán vett kemény papírból készíteni. Erre festünk vagy festetünk egy-néhány virágot vagy arabeszket, vagy pedig bevonjuk mintás cretonnal. Két szalag a hátulsó oldalon megerősítve és keskeny nyíláson előrehúzza s a közepén ismét átduvva, tartja a lapokat. A nyílást kis szalagcsokrok vagy csizra részögek takarják el az alján. Lehet még egy kis zsebet is alkalmazni rá levelek számára.

Czészertű pipatartót lehet egy japáni legyezőből készíteni, melynek a felét bevonjuk keményen bélelt selyemszövettel és apró közköbök levárrjuk, hogy kis zsebeket képezzenek a pipák számára; oldalt is jön még egy kis zseb gyufáknak. Ezt is szalaggal erősítjük a falhoz.

Pipa- és újságtartó.

Egy másik képünkön látható képeret az ismeretes börmunkában készül. Mindenféle leveleket választunk mintául és azok szerint vágjuk ki a bőrleveleket, aztán vízben áztatjuk, míg egészen megpuhultak

Képeret.

és egy kötőfűvel nyomjuk bele az ereket. Aztán szépen meghajlítva megszáritjuk, makkokkal és más erdei gyümölcseccel erősen a keretre tapasztnuk.

A kinek bálozó hűga, néneje vagy más rokona van, bizonyára kedves ajándékot fog neki nyújtani, ha egy cipótáskát készít neki, melyben finom tánczcsipőt viheti magával s útközben melegebb cipőcskéit viseli, nehogy piciny lábai a kocsiban meghűljenek. Ennek készítése nem is szorol magyarázatra, akár milyen szövettől lehet készíteni, be kell erős zsinórral szegni és zsinórból két erős fület készíteni a hordozására.

Ez egy egyszerű és gyors munkák, melyeket jófor-

mán néhány óra alatt, kevés költséggel elő lehet állítani, mint gondoskodásunk és fáradozásunk tárgyai, az illetőknek, kiket megajándékozunk vele, mégis kedvesek.

Iza.

Czipótáska.

A JÓ PALÓCZOK.

Mikszáth Kálmán könyvének új díszkiadása.

Tíz esztendővel ezelőtt, jelent meg Mikszáth Kálmán könyve *„A jó palócok.”* Ettől számítottunk az ő irói hírnevét, habár tehetsége ismeretes volt már korábbi műveiből is, nevezetesen a tót atyafiakról írt novella-gyűjteményéből, melynek egyes darabjai azóta mind helyet nyertek a kedvelt író gyűjteményesen kiadott művei közt. De *„A jó palócok”* általános feltűnést okoztak. A kritika nagyon határozottan emelte ki e rövid, de plasztikus és drámai novellákban nyilatkozó költői erőt és hatást. A közönség teljesen magáévá tette a kritika ítéletét, a könyv kézről-kézre járt, s népszerűvé tette a szerző nevét, a ki különben már évek óta írt könyveket, s volt hírlapíró.

A népszerű könyv most negyedik kiadást ért meg, ugyanazon kiadónál, a Légrady-testvérek-nél, hol először megjelent, akkor is elég csinos kiállításban, de most fényesen. Az ilyen kiadás valódi trofeuma a költő sikereinek. Közönséges könyvre nem lehet ennyit pazarolni.

A legnagyobb negyedrét alakú könyv a szalonok asztala számára van kiállítva. Festők, a nyomda, a könyvkötő működtek közre, hogy elegáns dísz nyerjen ez emlékiadás. A könyv számára doboz készült, s már maga ez is a műipar egyik izlées tárgya, első oldalán bronz utánírt mutató ezíradákkal, pántokkal, míg a könyv ezíme ezüstös nagy betűkkel fénylik az ódon stílus táblán. A tulajdonképeni könyv kötése derült, világos részeket egyesít magában, s *Roskovics* Ignác jeles művésznök készítette hozzá a tervet, ő rajzolta hozzá a jellemzetes alakokat is, a könyv mindkét tábláját befutó virágos galyat, s az első oldalon egy palóc leányt meg egy paraszt legényt.

Tizenöt elbeszélés van a könyvben, s minde-nyikhez egész oldalt elfoglaló illusztráció, színes nyomásban. Ezekhez az aquarell képeket Vágó Pál, Bihari Sándor, Margitay Tihamér, Neogrady Antal, Karlovsky Bertalan szolgáltatták.

Mikszáth Kálmán humoros előszót írt a díszkiadáshoz, a Légrady-testvérekhez intézett levél alakjában. Azon kezdi, hogy soha sem hitte volna szerény kötete megjelenésekor, hogy egy évtized múlva ilyen fényes külsőben látja meg újra. Hisz Magyarországon a könyv megeszi a kiadót, a könyvet megeszi az egér, az egeret a macska. A macskánál aztán megszakad az egész irodalmi pályafutás, mert a macskát nem eszi meg senki. Az író ellenében semleges persona az egészben. Őt nem eszik, de ő sem eszik. Mondom, nem volt hozzá valami nagy bizalmam, de most magam is hinni kezdek életrelélőségében. Magamat látom e könyvben, a minő voltam fiatalabb koromban, s a minő már soha sem leszek többé... Negyven év ül rajtam, s én tizenöt éve ülök az újság-írói asztalnál. Más világban vagyok, más viszonyok, más emberek közé lököt az élet. Azokat festem most. S a mennyi ezíra szürt akasztgattam egykor a jó palócokra, azokat leszedgettem apránként, adókat szavaztatván meg a nyakukba... Nem hogy kiesinyelni akarám a könyvet, hiszen én irtam, egy darab a lelkemből. S aztán jó volt hozzám. Sok örömet szerzett. Olyan kis mesebeli könyv lett, a ki megrázkódtat és ezt mondta: „Gyere kedves gazdám a hátamra, elviszlek, a hova el akarsz jutni.” Elvitt a Kisfaludy-társaságra, elvitt az akadémia tudósai közé, elvitt a törvényhozási terebe. Hiszen az

igaz, hogy szegény voltam, szegény maradtam, pénz nem hozott az én könyvecském, de elég szép volt tőle ennyi is.

A könyv illusztrációi közül bemutatjuk Margitay Tihamér rajzát, a *„Szűcs Pali szerencsése”* című elbeszéléshez, megjegyezve, hogy a kép eredetileg színes nyomású, mint e díszkiadás többi illusztrációja is. Szűcs Pali kikapós legény volt, de megjavult, s most már meg merte kérni Gőzomban Bede Erzi kezét. Oda is igérték neki, kieserléték a fiatalok a jegykendőt, Pali boldogan indult haza felé. Hanem mikor a bódori koresmához ért, az örvendő legény nem tudta megállni, hogy be ne térjen oda. Bement, ivott, az első itézetől még boldogabb lett, a többtől szilajjává vált, az utoljából vesztette. Czigány is volt ott, muzsikáltatta magát. Bejött a koresmába Réki Maris is, régi szeretője. A gőzoni fuvarosok arra járva, látták a mulató Szűcs Palt, a ki a babos kendőtét is oda adta Réki Marisnak. Reggelre aztán Erzsike is visszaküldte a piros jegykendőt.

Magyar író műve még nem jelent meg ily fényes kiadásban. Öröndetes, hogy kiadónk már nem tartják bizonytalan vállalatnak oly költséges könyvekkel lépni a közönség elé. Ára 24 forint.

Mint halljuk, egyidejűleg francia, angol és német nyelven is megjelent.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A *„Vasárnapi Ujság”* 1891. évi folyamát Jókai Mór *„Vén emberek nyara”* című humoros elbeszélésével kezdjük meg. Mikszáth Kálmán pedig *„Galamb a galambbal”* című hosszabb elbeszélést ír lapunk részére, mely a múlt században játszódik, s melyet jelesebb hazai rajzolónk illusztrációival kísérve fogunk közleni.

Jókai újabb elbeszélései. A Révai-testvérek *„Napraforgó”* cím alatt két kötetet adtak közre Jókai Móról. Elbeszéléseket, leírásokat, tárczaféle közleményeket talál itt együtt az olvasó, a nagy író kisebb dolgozataiból egy vegyes sorozatot, melynek hangja, tartalmassága mindig változik, de vonzó ereje és szelleme még az igénytelen tárgyaknál is ugyanaz marad. A két kötet tartalma ez: *„A világ-látott fin.”*, *„A rosszult osztozott testvérek.”*, *„Basszista és szabadságharc.”*, *„A Hortobágy.”*, *„Völégény-ver-seny.”* Ez van az első kötetben, a másodikban pedig: *„Kassári Dániel.”*, *„A talmi asszony.”*, *„Vanderguld ur.”*, *„Hoch, hoch, dreimal hoch.”*, *„A kaj-mános hölgy.”*, *„Gunyádat, tarisznyádat el ne hagyd.”*, *„A Koblerák tánczoló babái.”* A két kötet ára fűzve 3 frt, diszkötésben 4 frt. — Az első kötet két első elbeszélését először a *„Vasárnapi Ujság”* közölte Roskovics Ignác, Vágó Pál és Pataky László rajzaival illusztrálva.

Jakab Ödöntől *„Nyár”* cím alatt, a Franklin-társulat kiadásában, egy kötet költemény jelent meg; az érdekes irodalmi újdonságot jövő számunkban fogjuk tüzetesebben ismertetni, addig is megemlítjük, hogy a csinos kiállítású kötet ára fűzve 1 frt 40 kr., diszkötésben 2 frt.

Díszművek Ráth Mór kiadásában. A magyar irodalom jeles termékeiből évről évre többnek díszes kiadásáról gondoskodik Ráth Mór, hogy az ajándék-könyvekből minél nagyobb választék legyen a közönség előtt, s mellőzhesse a külföldi díszműveket. Legújabbban Petőfi *„Hőhér kötele”* című regénye és b. Eötvös Józsefnek *„Elbeszélései”* jelentek meg új kiadásban és izlées diszkötésben. Petőfi regénye 2 frt 20 kr. Eötvös könyve pedig 2 frt 50 kr-ért kapható. — Arany Jánosnak népies kiadásából, a ponyvá adott *„Toldi.”*, *„Szt.-László füve.”*, *„Első lopás.”*, *„Jóka ördöge”* csinos kötésben 40 kr-ért szereshető meg. A három utóbbi költemény eddig csak két forintot kötetben volt kapható, s most egyiket egyiket fűzve 4 kr-ért bárki megszerezheti. Száz néldány szétosztás végett 3 forint 50 kr-ért kapható bármelyikből. Kiváncos, hogy Arany műveinek és népies kiadását minél buzgóbban terjesszék. — *Shakspeare illusztrált színműveiből* szintén díszes kiadásokat állított egybe Ráth, melyek nagy alakban metszettel és szép ékítésű kötésben szédre válnak bármely könyves asztalnak. Ilyen *„Falstaff és ezimbordí.”*, mely *„IV. Henrik király”* mind a két

részt és *„V. Henrik királyt”* foglalja magában. Lévy József fordításában, gazdag illusztrációkkal. Ára 6 frt.

A költők albuma. E cím alatt állított össze terjedelmes anthológiát Radó Antal az újabb magyar lyrai költészet java termékeiből. A gyűjteményből a kiadók (Wodianer F. és fia) az ünnepi könyvpiazzra emlékiadást bocsátottak közre, kisebb és nagyobb díszes alakban, kemény kötésben, tokban. Ára 6 frt 50 kr.

Stanley utazásai, kalandjai és felfedezései Afrikában. Írta dr. Jankó János. Kiadta az Eggenberger-féle könyvkereskedés. Jó gondolat volt Stanley afrikai utazásait együtt ismertetni meg, hogy azok is — az ifjuság s általában a nagy közönség — tájékozva legyenek, kiknek vagy fáradságos, vagy egyáltalán nem áll módjokban Stanley terjedelmes uti könyveit végig olvasni. Jankó lelkiismeretes gondallal készítette el az ismertetést a nagy utazásokról, azok lefolyásáról, eredményeiről, tudományos jelentőségéről. Stanley műveit használta alapul, de e mellett arra is törekedett, hogy Afrikáról magáról szintén közölje, a mi a megértés kiegészítésére szükséges. Így bevezetőleg leírja, hogy mennyit ismertünk Afrikából a Stanley utazásai előtt, megemlíkezik a nevezetesebb afrikai utazókról. Közi Stanleynek élet-rajzát, utazásának előzményeit, a készülődéseket, melyekkel utra kelt s a hatást, a mit utazása és felfedezései tettek a művelt világban. A képek sem hiányzanak a szövegből, s ezenkívül Afrika térképe is mellékelve van. Ara a keménykötésű könyvnek 2 frt. A felsejűlt ifjuságnak ajánlható.

Forgó bácsi könyvtára cizmen az Eggenberger-féle könyvkereskedés (Hoffmann és Molnár) érdekes vállalatot indított meg a zsege olvasó világ számára. Forgó bácsi a *„Kis Lap”*-ot szerkeszti már husz esztendő óta. E hosszú idő alatt sok jó dolgot jelent meg a lapban, elbeszélések, rajzok, versikék, melyek érdekesek, hogy önálló kötetben is elterjedjenek. Ezekkel indult meg a *„Forgó bácsi könyvtára”*.

A terv az, hogy népmeséket is fog közölni, azokat gyűjtve össze, melyek a gyermekek felfogásához, ér-zéséhez valók. A kötetek egyenlő alakban kerülnek ki a nyomda alól, képekkel, angol vászonkötésben s egynek ára 80 kr-ra van szabva. A most megjelent kötetek, melyeket kiállításuk is ajánl, a következők: *„Néltike és elbeszélések a kandalló mellett.”*, számos képpel. *„Kis zindarabok.”* gyermekelődások számára, több képpel. A nyolcz kis zindarabot gyermekmesék egészítik ki. *„Kis mesekönyv.”* Grimm-testvérek után, 5-8 éves gyermekek számára, képekkel. *„Aesopus tanulságos meséi, képekkel.”* *„A kakuk óra.”* s még öt elbeszélés, szintén képekkel. Minden kötet külön is kapható, izlées kötésben.

Ifjusági olvasmányok. A Lampel-féle könyvkereskedés (Wodianer F. és fia) az ifjuság számára több munkát adott ki, mindeniket kemény kötésben, csinos kiállításban.

„Magyar népmondák.” az ifjuság számára feldolgozta Radó Vilmos. A történelemből és a nép ajkáról vett legendák gyűjteménye egyes történeti alakokról, vármunkokról, emlékekről, szokásokról. A harmadczgy, élénken megírt monda alkalmas a história iránti érdeket, a multak kegyeletét fejleszteni az ifjuságnál. Eöner Lajos művésznök rajzolt hozzá több színes illusztrációt. Ara cizmképes kemény kötetben 2 frt 80 kr. — *„Természettudományi olvasmányok.”* szerkesztik Hankó Vilmos és Szerényi Hugó. A 247 oldalt tevő kötetben a természet minden országból találhatni bő olvasmányokat, s ezenkívül találmányokról, a léghajózásról, a tengerekről, jónévtől íróktól. Számos kép is kíséri a szöveget. Györök Leó pedig csinos iniciálékát rajzolt a főbb közleményekhez. Ara köte 2 forint 40 kr. — *„Rövid művelődéstörténelem.”* írta Sebesztha Károly tanfelügyelő. A kultura legrégibb nyomaitól kezdve követi a művelődés útját a legújabb kor alkotásaiig. Szól az ókori népek vallásáról, építkezéséről, műemlékeiről, s az intézményekre is kiterjeszti figyelmét. Az ujkor művészetét szintén az általános művelődéssel együtt fejtegeti, sok képpel fölvilágosítva. A díszkötésű könyv ára 1 frt 80 kr. — Az *„Ifjusági könyvtára”* című vállalatban Hoffmann Ferencz egyik elbeszélése: *„A könyvművészet története”* foglal helyet, fordította Barabás József, ára 50 kr.

A Révai-testvérek kiadványai. Az ifjusági olvasmányok jó három könyvvég gyarapodtak a külföldi irodalom után is. A Révai-testvérek kiadásában ugyanis megjelentek: *„Egy hajó története.”* Daudet Alfonz elbeszélése, a jeles francia íróé, ki a felnőtteket is annyira foglalkoztatja regényeivel. Tóth

Béla kedvvel fordította le. A híres francia író derült kedélye tükrözik benne vissza s bizonyára kedvelt olvasni való lesz. Képek is díszítik. Ara fűzve 80 kr., diszkötésben 1 frt 50 kr. *„A kis lord”* nagyobb könyv, Burnett kedvelt ifjusági író elterjedt műve, melyet több nyelvre lefordítottak. Szöveg közé nyomott képekkel is el van látva. Ara 1 frt. 80 kr., diszkötésben 2 forint 50 kr. Ugyane szerző műve *„Sárika története”* fiatal leányoknak való érdekes meséjű elbeszélés. Fűzve 80 kr., diszkötésben 1 frt 50 kr.

Karácsonyi képes könyvet a Szent-István társulat is adott ki, 15 színes nyomású sikerült képpel, melyek Jézus születésére és gyermekkorára vonatkoznak. Festette Diefenbach Lénárd, a verses szöveget írta Rosty Kálmán. A gyermekvilág számára először az esztergomi növendékpapság egyházi iskolája adta ki, most pedig a Szent-István társulat új szöveggel elevenítette föl. Ara csak 1 frt 20 kr.

„Zenevilág” czimmez szaklap indult meg a fővárosban *„zenészek és zenekedvelők számára.”* A lap szerkesztője *Sztojanovics Jenő*, számos kedvelt zenemű szerzője s főmunkatársa dr. *Ambrozoits Dező*. Az első szám most jelent meg változatos és érdekes tartalommal. A lap előfizetési ára egy évre 6 forint.

KÖZINTEZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tudományos akadémia e hó 15-ikén összes ülést tartott b. *Eötvös* Loránd elnöklété alatt.

König Gyula emlékezéséről mondott néhai Hunyady Jenő műegyetemi tanár és jeles matematikus fölött, kinek működését és tudományosságát a külföld is jól ismeri és méltányolja. A meleg hangú emlékezés után Szily Kálmán főtitkár terjesztette elő a jelenlenni valók. Először is tudatta, hogy az akadémiának egyik kitűnő kultúgia, Atkinson, a bengal-keleti tudós társaság elnöke és egyike a legkiválóbb orientalistáknak, szeptember hóban Kalkuttában meghalt. Arneht Alfréd történetirő, az akadémia külső tagja, e hó 27-én ünnepi 50 éves jubileumát Bécsben. Az akadémia üdvözlő iratot küld a tudósnak. A vallás- és közoktatásügyi miniszter az akadémia véleményét kéri az egységes meridián és egységes időszámítás kérdésében. — valamiut Haris Pál görög főkonzul amaz indítványára vonatkozólag, hogy a középiskolában az új görög ki-éjtést használják. A *Bródy* Zsigmond alapítványa szabályzatának szövegező bizottságába Zichy Antalt, Gyulai Pált, Matlekovics Sándort és Pulszky Agostont küldötte ki. A II. osztály ajánlólág terjeszti elő az archaeologiai bizottság indítványát, mely szerint a bizottság javadalmát 1000 frttal emeljük föl és hogy az 5000 forintnyi állammegélt az akadémia fele részben *„hazai műemlékek”* kiadására szánja.

A Kisfaludy-társaság decz. 17-ikén felolvasó ülést tartott Gyulai Pál elnöklété alatt.

Beöthy Zsolt titkár jelentette, hogy Tompa Mihály arczképét a társaság számára Roskovics Ignác jeles művésznök fogja lefesteni. Várady Károly főrendiházi tag végrendeletileg 200 frtot hagyott a társaságnak. — Az első felolvasó *Balcay* Sándor volt, ki hosszabb idő óta dolgozik Homeros *„Iliásának”* fordításán s a nagy remekművet zamatos magyar nyelven, magyar alexandrinokban akarja nyelvinkre átültetni. Most az eposz III. énekét mutatta be, mely Menelaus és Páris viadalra készülését és híres túsí-jukat írja le. E rész fordítását is tetszéssel fogadta a hallgatóság, zajosan megtapsolva a felolvasót. Utána Beöthy Zsolt négy mély hangulatú költeményét mutatta be, melyeket olaszországi uti benyomások alatt írt, az idegen földről haza fordulván érzelmeivel, a családi körhöz, kis leányához. Az ülés utolsó szamát Mikszáth Kálmán *„Aeskulap az Alföldön”* című pompás életképe képezte, melyet Várady Antal szépen olvasott föl. Egy hajdu-luczaszéki orvos leírja benne, miként választották meg községi orvos-sá, hogy a patikárus is megélhessen s hogy milyen nehezen akadt — egy paciensre, a kihez, midőn a rengeteg kátyukon át eljut — megtűdja, hogy 50 egész krajczár lesz honorariuma. — ha ugyan be lehet hajtani. Az egész felolvasás alatt folytonos nevetés s bevégzéssel taps hangzott a teremben. A felolvasásokat zárt ülés követte, melyben megállapították a február 9-diki közlés kö-vetkező tárgysorát: Gyulai Pál elnöki beszéde a régi és újabb magyar politikai szónoklatról szepitani szempontból. Beöthy Zsolt titkár évi jelentése. Szász Károly *„Emlékezése Tompára”* (éleje, új arczképe előtt). Lévy József költeménye: *„A vén diófa.”* Vadnai Károly humoros elbeszélés: *„Hy-men”*. Dalmady Győző költeményei. *„Erdélyben”*. Csiky Gergely pályázati jelentései.

Tükrök, ollótok és látesőtartó.

zacskót helyezünk, melyre a csík rá lesz varrva, fönt a széles szegélye béléseben húzzunk egy ugyanoly színű szalagot, mely egyúttal bezárja a zacskót és a karra is lehet vele fűzni. Ha egy kis darab bárony ilyenkor fölmarad, azt a kemény papírból kivágott ollótokra lehet ráragasztani, a tok hátsó oldalára

A történelmi társulat e hó 16-ikán rendkívüli közgyűlést tartott. Tárgya az alapszabályok megváltoztatása volt. E változtatások a társulati vagyon kezelésére, a beérkező pénzek kezelésére, szigorú ellenőrzésére vonatkoznak. Mindezt az a szomorú kényszer kívánta, melybe a társulat jutott, pénztárnoka hűlen kezelése által 40 ezer forint károsulván meg.

A nemzeti múzeum kivételes megtekintése. A nemzeti múzeum osztályai december 15-től kezdve a rendes hivatalos órákon túl kivételes időben is megtekinthetők. Minden osztály azon a napon, melyen a közönségnek nyitva áll, még délután 1—3-ig megismerhető fél forint belépti jegy mellett, mely a kapusnál váltható. Vasárnap és ünnepnapokon azonban csak a rendes időben tekinthetők meg a tárlatok, s még belépti jeggyel sem lehet kivételesen bejutni.

A bécsi magyar egyet e hó 15-ikén megalakult, a bécsi magyarok élénk érdeklődése mellett. A magyar nemzetiség ápolása, a nemzeti nyelv kultúrája,

1872 óta Budapest s ez foglalja magában Buda, Ó-Buda neveit is.

A bányakerületi evang. püspök beigtatása decz. 17-ikén ment végbe Budapesten, fényes ünnepélyvel, melyen ott volt az evang. egyház számos kitűnősége, a ref. egyház részéről pedig Szász Károly püspök, Tisza Lajos kerületi főgondnok. Az ünnepély a bányakerület rendkívüli közgyűlésével kezdődött, az evang. gimnázium disztermében.

Fabiny Teofil kerületi felügyelő elnökölt s ő üdvözölte a gyűlésbe küldöttség által bevezetett új püspököt, Sárkány Sámuel, ki röviden megköszönte a kitüntetés, s aztán a gyűlés a templomba vonult, hol a tulajdonképeni beigtatás megtörtént. Az új püspök körül Karsay Sándor, Zelenka Pál és Baltik Frigyes püspökök, valamint a kerület főesperesei foglaltak helyet. Karsay püspök végezte a fölolvast, s beszédében fejtegette a püspöki teendők magasztosságát.

csak Moórnak és sohasem, Moórinak találtam. E szerint tehát csak maradjon Moór a lelkes hölgy, kire, mint vármegyéinkből származottra, mi vasmegyeiek kétszeresen is büszkéek vagyunk.

Balogh Gyula.

Családi öröm a német császári házban. Viktória porosz királyné és német császárné decz. 17-én este 9 órakor gyermeket szült. II. Vilmos császár éppen az operaházban volt s onnét hívták haza. A második felvonás után a főrendező tudtára adta a közönségnek a királyi hercege születését. Nagy örömrivalgással fogadták a hírt, a zenekar a nemzeti himnuszját játszta s a közönség a zenekarral együtt énekelt.

Lakroma szigete. Egy zágrábi lap azt írja, hogy a király a regényes fekvésű Lakroma-szigetet, mely a boldogult Rudolf trónörökös birtoka volt, odaajándékozta a dalmáciai Domokos-rendnek. Lak-

alján, Hamvén és Naprányban fogadták el és azonnal meg is testesítették. A főszolgabíró minden irányban azon munkálkodik, hogy a nép jólétét és művelődését tőle telhetőleg előmozdítsa; munkálkodásának a járás területén felállított nyári gyermekmenhelyek is tanubizonyságai.

Eredeti cigánylevelek. Az egyetemes „Philologiai Közöny” decemberi füzeté egyéb érdekes közleményei közt különösen az által tűnik föl, hogy egy csomó cigány és magyar nyelven írt levelet tartalmaz, melyeket az ország minden részéből cigányok írtak József főherceghez, a cigány szótár szerzőjéhez és a cigány nemzet fenséges pártfogójához. A főherceg 51 levelet bocsátott a „Közöny” szerkesztőségének rendelkezésére s megjegyzi róluk, hogy: „érdekesebb annyi, hogy úgy vannak írva, hogy a cigányok beszélnek a mi nyelvünkön.” E levelek különféle vidékekről valók, s magyar, tót, oláh, szerb és német cigány szójárást mutatnak. Van közöttük egy sürgöny, mely az első cigány nyelven küldött távirat. A legtöbbje felelet és Fensége leveleire, vannak közöttük versek Sztojka

Előven nyulak szállítása Franciaországba. Az alföldi Pallavicini-uradalom érdekes megrendelést kapott Carly francia vállalkozótól. Arról van szó, hogy ezer eleven nyulat szállítson Szegedről Franciaországba a Pallavicini-uradalomból. A vállalkozó a nyulakért 5—7 frankot fizet. Ez a nyuláthonosítás azért történik, mert Franciaországban tudvalevőleg kevés a nyul és Carly üzleti céllokból szaporítani akarja. A nyulfogdosás a napokban kezdődik hálókál. Mindazent és Algyő vadászterületen kezdik meg. A Pallavicini-uradalomban e miatt az idén nem fognak vadászni.

A „Vasárnapi Ujság” mai számához mellékelve veszik az olvasók a „Dívat Salon” előfizetési felhívását. E díszesen kiállított tartalmas dívatlapot ajánljuk az olvasók figyelmébe. E magyar dívatlap úgy kiállítás, tartalma, mint olcsósága tekintetében hivatva van arra, hogy a külföldi dívatlapokat pótolja.

HALÁLOZÁSOK.

KOVÁCS SÁNDOR, Alsó-Fehérmegye volt mérnöke, ki épen e napokban 43,000 frtot hagyott az erdélyi magyar közmívelődési egyletnek, elhunyt Nagy-Enyeden, szélhűtés következtében, s halála mely megilletődést támasztott, a városi középületekre

NITS GEZA, honvédhuzárszázados, 57 éves Szegeden. — VELSZ MIHÁLY, Pápa város közigazmja és gyámpénztárnoka Pápán. — HEGEDŰS JÓZSEF, m. kir. honvéd huszár-hadnagy Kassán, 22 éves. — JOFFE MÁRTON, honvéd huszárszázados, lóór történt leesés következtében, Ó-Gyallán. — LÉPOLD JAKAB, földbirtokos és takarékpénztári igazgató, Új-Sóvén.

SCHLAUCH KÁROLYNÉ, szül. Ottovay Karolina asszony, Schlauch Lőrincz püspök rokona, 50 éves korában, Szegeden; ugyanott öz. REGDON ISTVÁNNÉ, szül. Molnár Rozália, 65 éves. — ÖZV. IMREY IMRÉNÉ, szül. Schechling Anna, élete 72-dik évében Budapesten. — DOMÉNY ELEKNÉ, szül. Somogyi Ilka, a somogyi Nagybányai község jegyzőjének neje, 58 éves, férje és két leánya gyászolják. — KOVÁCS ÁRPÁDNÉ, szül. Bálint Irma, 27 éves korában Felvinczen, három kiskoru árva, édes anyát, testvéreket hagyván hátra. — CSIHÁSNÉ, szül. Payerle Katalin, 69 éves, Szótán. — GNÓTH ZOLTÁNNÉ, szül. Birner Ida, 23 éves, Nyitrán. — VEGHELY JULISKA, Véghegy Dezső alispán 15 éves leánya, Veszprémben. — SZATHMÁRY KIRÁLY VILMA, öz. Szathmáry Király Pálné unokája, 10 éves, Budapesten. — LISZKAY IDA, 21 éves korában, Veresmartonban. — SZAMOSUJVÁRI SIMAY GERÓNÉ, szül. Brószel Anna, 34 éves, Szilagy-Somlyón. — ALLAGA IRÉN, Allaga Ottó ügyvéd leánya, 17, éves Baján.

Redmond. Taite. Dr. Tanner. D. Sheahy. O'Kelly. Sexton. Power. McCarthy. Quinn.

O'Brien. Daniel Crilly.

Nolan. Donal Sullivan. Dr. Kenny. Harrington. O'Connor. Campbell. Parnell. Dr. Commins. Emond, Bart.

IR KÉPVISELŐK TANÁSKOZÁSA PARNELL PÁRTVEZÉRSÉGE FELETT NOV. 25-ÉN, AZ ANGOL PARLAMENT EGYIK TERMÉBEN.

Ferencz cigányköltőtől, több cigány nő levelei, meghívás esküvőre, keresztelésre stb.

A Koch-féle gyógyításmóddal mindenütt folynak a kísérletek. A budapesti kórházakban is számos beteg beoltottak, s a Rókus-kórházban dr. Müller Kálmán főorvos érdekes magyarázatokkal kíséri a naponként megjelenő orvosok előtt a beoltások után beálló jelenségeket. A lázas érdeklődés azonban már megszűnt Koch gyógyszerére iránt, és nyilván való, hogy a szerrel sokkal hamarabb álltak elő, mint kellett volna, mint a míg kipróbálták volna annak hatását. Mert még nincs senki, a ki meggyőzött volna. De az bizonyos, hogy Koch szere rendkívül fontos az orvosi tudományra, mert megmutatja, hogy a beoltott csakugyan szenved-e tuberkulózis bántalmakban. Ha bebizonyulna, hogy a helyi tuberkulózis bajoknál, minő a fakas-seb is, csakugyan előli a bacillusokat, ez már nagy vívmány volna, mert az így elhalt részt operáció útján könnyű volna eltávolítani. De ennire még nincs kipróbálva a szer. Az orvosok egy része az eddigi tapasztalatok után nem annyira gyógyító, mint inkább reagáló szernek tekinti Koch tinktúráját, mely a tuberkulózis bajok kideríthetők. Ha vajjon bekövetkezik-e a gyógyulás is, ennek bizonyítására még nem volt elég idő.

gyászlobogót tűztek ki. A temetésen Kolozsvárról az Emkét hét tagu küldöttség képviselte, megjelentek egyszerűen az alsófehérmegyei és a nagyenyedi fiókok küldöttségei is. Ugy a központ, mint a fiókegyetek koszorút helyeztek a ravatalra. A koporsót az egylet tagjai emelték a gyászkoosra. A templomban Bartók György dr. nagyenyedi lelkész, a sírnál Sándor József, az Emke főtitkára, mondtak emlékbeszédet. Az egyletek s testületek lobogóik alatt vonultak a sírkertbe. A honvéd tisztikar is teljes számmal vonult ki.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: MINORICH HORVÁTH KÁROLY, a szabadságharcban Aulich hadsegéde, kit az ötvenes években a Gálffy és Horváth-féle összeesküvés miatt 17 évi várfogságra ítélték, s hét évig Josefstadtnban tartották; 1861-ben Kolozsvár város főkapitánya, később polgármestere 1884-ig, 84 éves korában Zilahon. — TRENCHÉNYI ILLÉS, plébános, ki egész Torontálmegyében nagy tiszteletnek örvendett, 59 éves, Béga-Szentgyörgyön. — SZÉKELY KÁROLY, kunhegyesi lelkész, a hevesnagykunsági ev. ref. egyházmegye nagyerdeimű esperese, 55 éves korában; nemcsak az egyházi adminisztráció, hanem a felügyelete alatt álló iskolák rendezése körül is bokros érdemei voltak. — MIKOVSKY JÁNOS, g. kath. lelkész, Vécén. — DR. KOVÁCS DÁNIEL, Hadház városi tiszt főorvosa életének 59. évében. — Bajszai Vor-

Előfizetési felhívás

VASÁRNAPI UJSÁG

POLITIKAI UJDONSÁGOK

1891. évi folyamára.

A Vasárnapi Ujság eredeti elbeszéléseket és életképeket, nagyjából illusztrálva, közöl Jókai Móról, Mikszáth Kálmántól, Baksay Sándortól, Gyarmathy Zsigánrtól, B. Büttner Linától, P. Szathmáry Károlytól, Petelei Istvántól, Szivos Bélától, Szomaházy Istvántól, Kacziány Gézától, Kazár Emiltől, Törs Kálmántól stb. A külföldiek közül leginkább az angol, francia, orosz szépirodalom jelesebb termékeit mutatja be, s minden évben közöl egy hosszabb regényt, művészi kiviteli képekkel illusztrálva.

Dörre Tivadar rajza.

KARÁCSONYI VÁSÁR BUDAPESTEN A VÁROSHÁZ-TÉREN.

a társadalmi együttélés fejlesztése a Bécsben lakó magyarok között, képezik célját az egyletnek, mely e mellett felvette programjába a segélyre szoruló magyarok anyagi támogatását is. A népes közgyűlés azonnal megalakította a választmányt; az elnökválasztást későbbre halasztották.

MI UJSÁG?

Figyelmeztetés. Az előfizetés könnyebb teljesítése végett a „Vasárnapi Ujság” mai számához postai utalványt mellékel a kiadó-hivatal.

A királyi család az ünnepeket a lichteneggy kastélyban fogja tölteni, Ferencz Salvator főhercegnél és Mária Valéria főhercegnőszónynál.

Fővárosunk neve. A külföldi hírlapok, földrajzi könyvek, térképek, a magyar fővárost most is Pestnek nevezik, s elfordul vegyesen Ofen, Buda, Alt-Ofen, Ó-Buda, a mi ugyancsak zavarba hozhatja azokat, a kik fővárosunkról akarnak valamit megtudni. Budapestnek nem nevezik, miután a bécsi lapok előtt is rendszeren Pesth járja még. A földrajzi társulat most felvilágosítást intéz a külföldi földrajzi társulatokhoz, hogy a magyar főváros neve

Sárkány letévé az esküt, megható beszédben mondta el, hogy aggódva fogadta el a püspöki méltóságot, de bátorságot ad neki az isten kegyelme, melylyel a győnye hatalmas lehet. A templomi szertartás után folytatták a rendkívüli közgyűlést, és Sárkány nagyhatalmú beszédében szólalt föl. Koteleségeinek polgári részére térve át, erősen állást foglalt a nemzetiségi igazgatások ellen s a magyar nyelvnek az iskolákban való tanítása mellett. Hangsúlyozta az összes hitfelekezetek közti békét, s kérte a ref. testvéregyház közreműködését. Üdvözölték még az új püspököt b. Prónay Dezső egyetemes főfelügyelő, Szász Károly püspök. A közgyűlésre lakoma következett.

* Szombathelyről vesszük a következő sorokat:

Azon alkalommal, hogy a „Vasárnapi Ujság” a uttörők egyikének arczképét és élettörténetét közli közelebb, csak a mellett akarok tanúságot tenni én is, hogy a száz év előtti kitűnő magyar színész Moór Anna családja sohasem irta magát „Moórinak”. Az adott „első-óri” nemesi előnév, itt inkább származási jelző után indulva, feltűntem az alsó-őri konvent lajstromát, s ott 1790-ben és 92-ben Moór Jánosnak és a családnak számos tagját mindig

roma-sziget tudvalevőleg a földgömb egyik legszebb darabja, melyet Rudolf trónörökös 1878-ban vett meg és ott nagyon örömet tartózkodott. Legutoljában nejevel, Stefánia főhercegnőszónynyal hosszabb időt töltött az Adria e gyönyörű szigetén. De e sziget már előbb is királyi házbéli főherceg tulajdonát képezte. Ugyanis Miksa főhercege, a szomorú véget ért mexikói császára volt, kinek halála után a sziget magánkézre jutott, míg végre Rudolf trónörökös megvette. A szigeten most ismét a zárkózt életű barátok fognak élni, miután már 700 évvel ezelőtt szintén szerzetesek birták. Maga a kastély is kolostor maradványa, melyet oroszuluszví Rikhard angol király fogadalomból épített, midőn a kereszties-hadjáratból visszatérve, Ragusa tájékán a tengeri viharból és hajótörésből szerencsésen megmenekült. Így tehát a jámbor barátok ismét régi örökségükbe térnek vissza, mely azonban most már nem is olyan megvetendő magányt nyújt, miután a természet dús adományai és az emberi szorgalom valóságos földi paradicsommá tették a szigetet.

Községi népkönyvtárak állítása. Gömörvármegyeben, a tornaai járás főszolgabírája, Szontagh Zoltán, azon fáradozik, hogy járásának népesebb és jobb módú községeiben népkönyvtárakat állíttasson fel. Eddig a szép eszmét Sajó-Gömörön, Torna-

A „Vasárnapi Ujság”, mint család lap, kiterjeszkedik a női munkakörre és divatra is. E rovatában a női munka körébe, a háztartásra, a házbereendezésre, kézimunkára, házi iparra stb. tartozó közleményeken kívül a divat terén fölmerülő s a jó ízlést és a szép írást érzéket fejlesztő jelenségeket ismerteti, különös tekintettel a hazai iparra.

A „Vasárnapi Ujság” társalapja, a most már 36-ik évfolyamában lévő „Politikai Ujdonságok” a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, hű összeállításban tárja az olvasó elé, s a közönség együtt találja benne mindazt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg, úgy hogy e lap, kivált vidéken, hol a hiányos postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, a napilapokat is lehetőleg pótolja.

A „Világkrónika”, mint hetilapjaink kiegészítője, a hazai és külföldi általánosabb érdeklő eseményeket részletesen ismerteti és magyarázó cikkeken és képeken kívül nagyobb elbeszéléseket és regényeket is közöl képekkel illusztrálva, úgy szintén uti rajzokat, nép- és tájismertetőket, szemléltető jelentéseket a hazai és külföldi közérdeklő dolgokról, találmányokról, fölfedezésekről, ugyancsak mulattató közleményeket, közhasznú tudnivalókat, képtalányokat, tréfás feladványokat, stb.

A Világkrónikát hetilapjaink előfizetői fél-évre 1 frt, negyedévre 50 kr. pótdíjért rendelhetik meg.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK:

A Vasárnapi Ujság	egész évre	tételekre	negyedévre
A Világkrónikával együtt	10.—	5.—	2.50
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	12.—	6.—	3.—
A Világkrónikával együtt	14.—	7.—	3.50
Összén a Politikai Ujdonságok	6.—	3.—	1.50
A Világkrónikával együtt	8.—	4.—	2.—

Az előfizetések a „Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok” kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4., küldendők.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓK.

Isten veled. Kis kápolna. Az elsőnek hangja erősen emlékeztet a század első felében divatos költészetre, mintha csak annak volna bággya visszhangja. Egy kis lélektani botlás is van benne. Szerző az álmok és merengés elől, az élet zajából a magányba, a természethez menekül, pedig éppen a magány alkalmas a merengésre s a természet kebelén válik a lélek legkönnyebben álmodozóvá. A kis kápolna, nagyon is elcsépett tárgyával, szintén nem válik be.

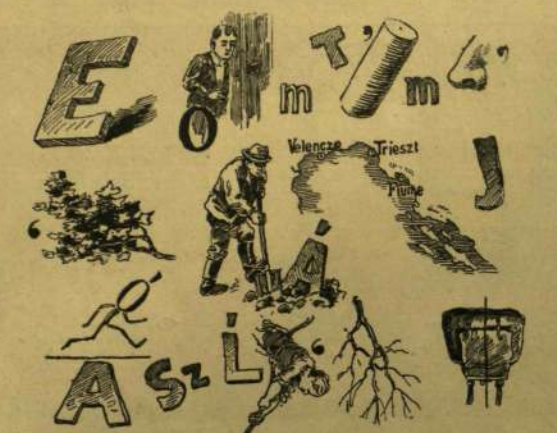
Csinált rózsza. Maga a vers is csak az, pedig a költészetben semmi szükség csinált virágra.

Elértem. Egy kis simitással beváltik. London. D. T. Az érdekes közleményt köszönettel vesszük és sietünk is azonnal fölhasználni. A kérdezett cikket megvárjuk F. K. urnál.

Bukarest. N. E. Az ajánlott tárcákban látnunk kelene. Egyebekről alkalmaslag magán uton.

Nem közölhetők: A holdas — Anyámhoz. Álom, csak álom, merő álom. — Bölcselő lednyhoz. — Ébredés. Dévai vár stb. stb.

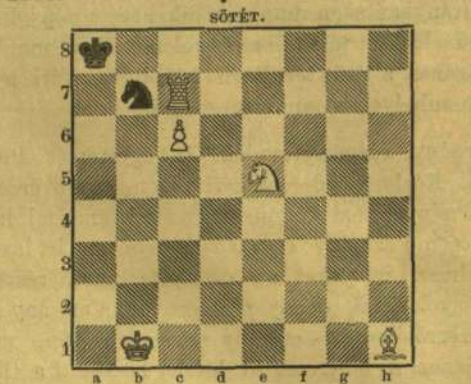
KÉPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság” 48-dik számában közölt képtalány megfejtése: Elkeresztelési rendelt.

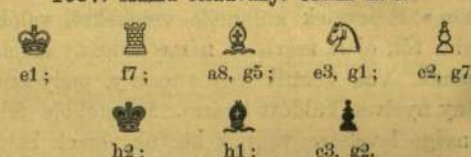
SAKKJÁTÉK

1636. számú feladvány. Shinkmann W. A.-tól.

Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.

1637. számú feladvány. Orsini E.-től

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

HETI-NAPTÁR, december ho.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Órosz	Israelita
21.V.	E 4 Tamás ap.	E 4 Tamás	9 29 B.-A.-szf.
22.H.	Zenó vt.	Flávián	10 Menna
23.K.	Viktória sz. vt.	Viktória	11 Dániel Styl.
24.S.	Ádám és Éva	Ádám és Éva	12 Szpidion pk.
25.C.	Karácson	Karácson	13 Busztrát
26.P.	István I. vért.	István I. vért.	14 Tírusz vt.
27.S.	János apost. ev.	János ev.	15 Eleuter pk.
28.S.	János apost. ev.	János ev.	16 Sab. W.

Feloldás: Hódította 26-án 7 óra 13 pk. regg.

Feloldás szerkesztő: Nagy Miklós.

(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Farbige Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 7.65

p. Met. — glatt und gemustert (circa 2500 versh.

Farben und Dessins) — versendet roben- und stück-

weise porto- und zollfrei das Fabrik-Dépôt G. Henne-

berg (K. und K. Hoflieferant), Zürich. Muster um-

gehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

Ara frt 2.95. Naptárral frt 3.75.

Ébresztő-óra

anker-szerkezettel és éjjeli

világító számlappal. Magassága

15 centiméter. Ár: 20 frank.

MAYER EMIL

órágyári raktára,

Bécs, I., Bauernmarkt 12. szám.

Gyári árlap minden fall-

és zsebbóróról ingyen.

A „Franklin-Társulat” kiadásában

Budapestben megjelent és minden

könyvtárban is kapható:

Falusi gazda naptára

az 1891-dik évre.

A magyar gazdák, kertészek

lelkészek és tanítók számára

Szerkesztő

Kovácsy Béla

A „Gazdasági és mezőgazdasági” szerkesztője.

XXVII-dik évfolyam.

Ara fizető 80 kr.

Uj fali naptár

az 1891-dik évre.

Egy egész iv. ár 20 kr.

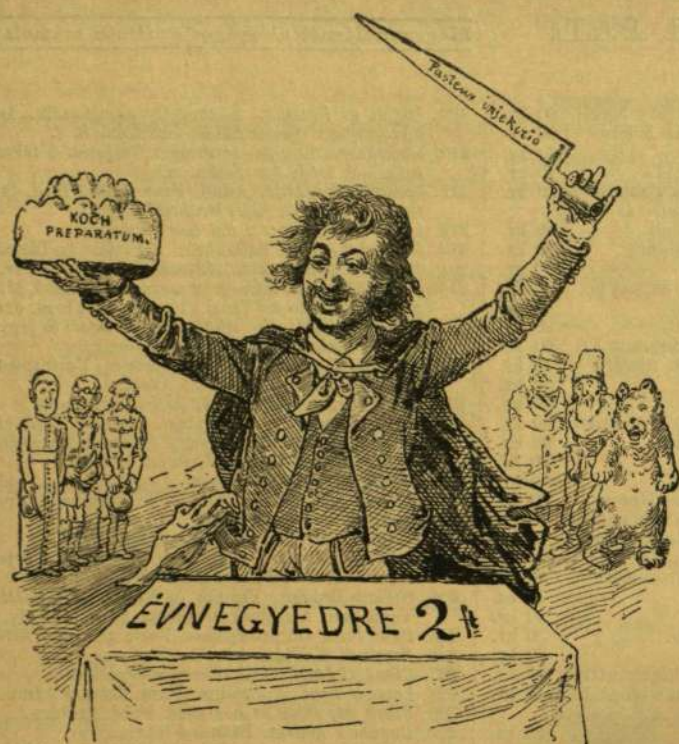
A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárban is kapható:

„OLCSÓ KÖNYVTÁR”

Megrendelésnél elégséges az illető számok felemlítése.

1. Csokonai Vitéz Mih. Dorottya. 20 kr.
2. Bret Harle kaliforniai beszélei. 40 kr.
3. Kólcsey Ferenc elbeszélései. 20 kr.
4. Macaulay T. B. Mchavelli. Angolból fordította B. P. 20 kr.
5. Kerényi Frigyes összes költeményei. 1840—1851. 40 kr.
6. Sandeau Gyula. A montsbreyi kastély. Beszély. Fran- 20 kr.
7. Kármán József. Fanni hagyományai. Beszély. 20 kr.
8. Sollohob gróf. Előkelő világ. Orosz beszély. 20 kr.
9. Szilgelyi Ede. Liliomfi. Eredeti vígjáték népdalokkal 20 kr.
10. Dickens Károly. Karácsonyi ének 20 kr.
11. Gogol Miklós. Beszélyek az orosz életből. 20 kr.
12. Chateaubriand. Athalia. Franciaából ford. Csiky K. 20 kr.
13. Tennyson Alfréd. Király-árvák I. Helén. — Ginevra. 20 kr.
14. Macaulay T. B. Lord Bacon. Angolból ford. B. P. 40 kr.
15. Kemény Zeigmond. Szerelm és hűség. Beszély. 30 kr.
16. Hugo Victor. Hernani. Szomorujáték. 30 kr.
17. Kólcsey Ferenc válogatott szónoki művei. 60 kr.
18. Jókai Miklós B. Egy igaz ember. Beszély. 20 kr.
19. Conscience H. A szegény nemes. Flamand beszély. 20 kr.
20. Pope S. A műbírálatról. Tanközltemény. 20 kr.
21. Pálffy Albert. Egy kastély az erdőben. Beszély. 20 kr.
22. Bolander Gaston. Virgíli. Fordította Vég Arth. 20 kr.
23. Sollohob gróf. A gyógyszerésznő. Beszély. 20 kr.
24. Macaulay T. B. Milton. Angolból fordította B. P. 20 kr.
25. Goethe. Iphigenia Taurisban. Dráma. Ford. Kis János. 30 kr.
26. Beaumarchais. Figaro házassága vagy egy napi bolond- 30 kr.
27. Vigjáték öt fén. Ford. Paulay Ede 50 kr.
28. Gyulai Pál. A vén színész. Beszély. 20 kr.
29. Süffert Adal. Brigitta. Beszély. 20 kr.
30. Gauthier Th. A léleksejre. Regény. Franciaából ford. 20 kr.
31. Macaulay T. Byron. Angolból fordította B. P. 30 kr.
32. Jerrold Douglas. Zsák Mór. Beszély. 30 kr.
33. Eynaud A. Ferizade dala. Beszély. 20 kr.
34. Csupor Gergely népies költeményei. 20 kr.
35. Prescott H. E. Schiffer Magdalena. Beszély. 40 kr.
36. Sayous E. A mongolok betörése Magyarországra. 1241— 40 kr.
37. Franciaából ford. Takács István 20 kr.
38. Zichy Antal elbeszélései. 30 kr.
39. Quintus Horatius Flaccus. A költészetről. Levél a Pi- 30 kr.
40. skkhöz. Ford. Csupor Gergely 20 kr.
41. Flegler S. A magyar történeírás történelme. Sayous E. 60 kr.
42. A magyar történelem kútfőiről. 60 kr.
43. Sand György. Az örök-mecár. Beszély. Franciaából 30 kr.
44. ford. Csukás József 30 kr.
45. Lessing G. E. Laokoon. 50 kr.
46. Kovács Pál. Farsangi kalandok. Beszély. 20 kr.
47. Csokonai Vitéz M. Lilla. 20 kr.
48. Merimée Prosper. Carmen. Beszély. 20 kr.
49. Nagy Ignác. Tiszántúli. Vigjáték négy felvonásban. 20 kr.
50. 1842-ben akadémián pályadíjat nyert mű. 40 kr.
51. Murray E. C. Grenville. A francia politikai életből. 60 kr.
52. Fraknói Vilmos. II. Lajos és udvara. Történelmi rajz. 20 kr.
53. Sand György. Leoni Leó. Beszély. 50 kr.
54. Michel Gyula. Lengyel- és Oroszország. 50 kr.
55. Flegler Sándor. Kólcsey Ferenc. 20 kr.
56. Gvadányi József. Egy falusi nótáriusnak budai utazása. 20 kr.
57. Plouvier E. Beszélyek. 30 kr.
58. Faulliet Octav. Tivoli. Beszély. 30 kr.
59. Kálcsey Ferenc. Magyarországi utak. 30 kr.
60. Kazinczy Mihály. Kucpuczi János. 20 kr.
61. Tolstoj L. N. gróf. Családi boldogság. Beszély. 40 kr.
62. Kisfaludy Károly. Tihamér. Beszély. 30 kr.
63. Flegler Sándor. Szalay László és munkái. 50 kr.
64. Szilgelyi Ede. Magyar színészek életrajzai. 40 kr.
65. Vasilladis Sz. N. Galatea. Dráma. 20 kr.
66. Daya Gábor. Költeményei. 20 kr.
67. Kazinczy Ferenc. Bácsmezeinek gyötrelmei. 30 kr.
68. Gogol Miklós. Bulya. Beszély. 30 kr.
69. Gogol Miklós. Irene. Szomorujáték 5 felvonásban. 30 kr.
70. Szilgelyi Mihály. Kucpuczi János. 20 kr.
71. Körner Tiv. Zrínyi. Szomorujáték. Ford. Szemere Pál. 40 kr.
72. Körner Zrínyi. Bíralt. Irt. Kólcsey Ferenc. 40 kr.
73. Csokonai Vitéz M. Odák. Két könyvben. (1794—1804). 30 kr.
74. Andersen. Regék és mesék. Fordította Milez Béla. 30 kr.
75. Kisfaludy Károly vig beszélei. 40 kr.
76. Ouida. Egy pár kis füzépről. Beszély. Angolból ford. 40 kr.
77. Baleney Gábor. 40 kr.
78. Theuriot. A baviárak háza. Beszély. 30 kr.
79. Schiller. Mózes küldetése. Fordította Jurany Gusztáv. 30 kr.
80. Taine H. Az esemény a művészetben. Franciaából ford. 30 kr.
81. Herach József. 30 kr.
82. Lessing Gotthold Ephraim. Bölcs Nathán. Drámai köl- 50 kr.
83. temény. Németből ford. Zichy Antal. 30 kr.
84. Beulé Augustus családja és kora. Franciaából átdol- 30 kr.
85. gozta Molnár Antal. 30 kr.
86. Lindau Pál. Molliere. Németből fordította Bánfi Ze. 30 kr.
87. Faulliet Octav. Egy nő naplója. Regény. Ford. Fáy Béla. 40 kr.
88. Macaulay. Eberle Bertand. Fordította Angyal Dávid. 30 kr.
89. Molliere. A bot-cinálta doktor. Vigjáték. 30 kr.
90. Louis-Lande L. Camaron. 20 kr.
91. Bondenstedt Frigyes. Shakespeare élete és művei. 30 kr.
92. Merimée Prosper. Colomba. Beszély. 40 kr.
93. Berzenyi Dániel versei. Hatodik kiadás. 50 kr.
94. Kisfaludy Károly. Csallósások. Vigjáték 4 felvonásban. 20 kr.
95. Arago és Vermond. Az örök naplója. Vigjáték. 20 kr.
96. D'Aussanville. Szék. György. Franciaából. 30 kr.
97. Tolstoj László gróf. Kucpuczi János. Szomorujáték. 30 kr.
98. Hayne Pál. A gróf kastélyban. Beszély. 40 kr.
99. Musset Alfréd. Ne fogadj fel soha semmit. Vigjáték. 20 kr.
100. Ughard Alfred. Jean csillaga. Beszély. 40 kr.
101. Bulwer Edward. A jövő nemzedéke. Regény. 40 kr.
102. Karr Alfonz. A normandiai Penelope. Regény. 50 kr.
103. Pulsky Ferenc. Eszmék Magyarországi története phi- 30 kr.
104. losophiákhoz. 30 kr.
105. Macaulay T. B. A pápaság. Angolból ford. B. P. 30 kr.
106. Meszáros Ignác. Karligam. Regény. Otódi kiadás. 30 kr.
107. Tolstoj László gróf. Kucpuczi János. Szomorujáték. 30 kr.
108. Kólcsey Ferenc versei. Otódi kiadás. 60 kr.
109. Zochke Henrik. A szegény viláshírei lelkész naplója- 20 kr.
110. ból. Beszély. 20 kr.
111. Kont Ignác. Aristophanes. 30 kr.
112. Cherbuliez Victor. Apópi király. Elbeszélés. 30 kr.
113. Hugo Károly. Bankár és báró. Szomorujáték 3 felv. 20 kr.
114. Szilgelyi Sándor. Történelmi rajzok. 60 kr.
115. Cselegény Antal. A magyar közoktatás és közművelődés 50 kr.
116. német nyelvű kérdéseiről. 50 kr.
117. Vautier Gy. A keresztény. Beszély. 30 kr.
118. Tolstoj László gróf. Kucpuczi János. Szomorujáték. 30 kr.
119. Csupor Gergely. Hátközlteményei és meséi. II. kiadás. 30 kr.
120. Bárczy Károly. A gyógyult seb. Beszély. 30 kr.
121. Galus Valerius. Catullus versei. Ford. Csengery János. 30 kr.
122. Szilgelyi Ede. A trónkereső. Szomorujáték 5 felv. 30 kr.
123. Theophrastus jellemrajzai. 20 kr.
124. Gyulai Pál. Br. Eötvös József. Emlékbeszéd. 20 kr.
125. Lantier. Heleise és Abelard. Fordította Erhardt. 20 kr.
126. Olasz beszélok. Irták Garilli. Chianzoni és Sara. 20 kr.
127. Olasz beszélok. Irták Garilli. Chianzoni és Sara. 20 kr.
128. Olasz beszélok. Irták Garilli. Chianzoni és Sara. 20 kr.
129. Olasz beszélok. Irták Garilli. Chianzoni és Sara. 20 kr.
130. Olasz beszélok. Irták Garilli. Chianzoni és Sara. 20 kr.
131. Augier Emil. A Fourchambault család. Szinmű. 40 kr.
132. Pálffy Albert. A szebeni ház. Beszély. 40 kr.
133. Tennyson Alfréd. Arden Enoch. Angolból János G. 20 kr.
134. Turgenjev Iván. Tavasz hullámok. Regény. 40 kr.
135. Farina Salvatore. Két szerelem. Regény. 30 kr.
136. Goethe F. Hermann és Dorottya. Ford. Hegedűs I. 20 kr.
137. Pálffy Albert. Az időmester leánya. Tört. beszély. 40 kr.
138. Macaulay T. E. Nagy Frigyes. 30 kr.
139. Theuriot. Veronika asszony. Beszély. 30 kr.
140. Puskin Sándor. Anyegin Engén. Regény versekben. 60 kr.
141. Beaumarchais. A seviliai borély. Vigjáték. 30 kr.
142. Szalay László. Mirabeau. 40 kr.
143. Gaal József. A peleskei nótárius. Bohózat. 40 kr.
144. Csokonai Vitéz Mihály. Békaségérharc. Irt. Homer. 20 kr.
145. Kisfaludy Károly. A kerk. Vigjáték három felvonásban. 30 kr.
146. Collins Vilmos. Sophokles. Angolból fordította Kont I. 30 kr.
147. Daudet Ernő. A férj. Regény. Franciaából ford. Luby Gy. 30 kr.
148. Schiller. Frigyes. Az utolsó ábrán. Elbeszélés. 30 kr.
149. Kisfaludy Sándor. Összes regéi. 70 kr.
150. Kisfaludy Sándor. Összes regéi. 70 kr.
151. Kochanovszky. Szeretett. Orosz beszély. 30 kr.
152. Poole János. Páry Pál. Vigjáték. 30 kr.
153. Andersen János Keresztély. Képeskönyv képek nélkül. 20 kr.
154. Gombos Imre. Az esküvés. Szomorujáték öt felvonásban. 40 kr.
155. Szentjóbi Szabó László. Mátyás király vagy a nép szerete- 30 kr.
156. tember fejedelmek jutalma. 30 kr.
157. Pulsky Ferenc. Martinovics és társai. 30 kr.
158. Forster-Arnold Florence. Deák Ferenc. Életrajz. Angol- 60 kr.
159. ból ford. Pulsky Ágost. 30 kr.
160. Besseney György. A philosophus. Vigjáték. 30 kr.
161. Szinmű 2 felvonásban. Ford. Csiky G. 30 kr.
162. Pulsky Ágost. Pázmány Péter. 20 kr.
163. Szilgelyi Ede. Fenn az ernő, nincsen kas. Vigjáték. 30 kr.
164. Chateaubriand F. A vértanúk. Francia eredetiből ford. 20 kr.
165. Dr. Rada István. 1 frt 20 kr.
166. Ouida. Egy országnak. Elbeszélés. Angolból fordította 30 kr.
167. Haraszti Gyula. 30 kr.
168. Sima Kriszta. Igazhízi, egy kegyes jó atya. Múltasor- 30 kr.
169. játék. Második kiadás. Bevezetést Erdélyi Károlytól. 30 kr.
170. Hayne Pál. Két rab. Beszély. Németből fordította R. M. 30 kr.
171. 240. Pálffy Albert. A báróné levelei. Beszély. 30 kr.
172. 241. Szohráb. Költői elbeszélés. Aból Kásim Manszúr Firdázi 30 kr.
173. „Sáh-Náma” című művéből. Perzsából fordította Flók 30 kr.
174. Károly. 30 kr.
175. 242. Grillparzer Ferenc. Medea. Szomorujáték. Németből 30 kr.
176. fordította Hegedűs István. 30 kr.
177. Erdélyi János. Aesthetikai előtanulmányok. 20 kr.
178. 243. Taine Hippolyt Ad. A görög művészet bölcselete. Fran- 30 kr.
179. ciából fordította Dr. Ferenczi Zoltán. 30 kr.
180. 245. — A németalföldi művészet bölcselete. Franciaából 30 kr.
181. fordította Dr. Szántó Kálmán. 30 kr.
182. 246. Elliot György. Bele adam. Regény. angolból fordította Sala- 1 frt 50 kr.
183. mon Ferenc. II. kiadás. 30 kr.
184. 247. Bayle Bernard. Az esernő. Vigjáték egy felvonásban. 30 kr.
185. Angolból fordította Csiky Gergely. 30 kr.
186. 248. Ballagi Aladár. L. Frigyes Vilmos porosz király. 30 kr.
187. 249. Björnstjerne Björnson. Leonora. Szinmű négy felvo- 30 kr.
188. nában. Fordította Kárfy Titusz. 30 kr.
189. 250. Berzák J. A. A proteció. Eredeti vigjáték 3 felv. 30 kr.
190. 251. Rousseau J. J. A társadalmi szerződés vagy az államjog 30 kr.
191. alapelvei. (Du contrat social). Ford. König Ferenc. 50 kr.
192. 252. Radnai Rózsa. Aesthetikai törekvések Magyarországon 20 kr.
193. 1772—1817. 60 kr.
194. 253—254. Thackeray M. Vilmos. Hűség vására. Regény hős 30 kr.
195. nélkül. Angolból fordította Récsi Emil. Két kötet. 3 frt.
196. 255. Karr Alfonz. Hajnal után két héttel. Regény. Fran- 30 kr.
197. ciából fordította W. M. 30 kr.
198. 256. Radai Ráday Pál munkái. Összegyűjtötte s életrajzzal 40 kr.
199. zette Negyessy László. 40 kr.
200. 257. Deák Ferenc. Miért nem ment el az 1848-iki ország- 30 kr.
201. gyűlésre? Közl. Könyvi Manó. Deák F. beszédei. I-ső 30 kr.
202. kötetéből. 30 kr.
203. 258. Tiszá Domokos hátrahagyott versei. Kiadta édes anyja. 30 kr.
204. Második kiadás. 30 kr.
205. 259. Cornélius. Cid. Tragedia. A budapesti nemzeti színház 30 kr.
206. Cornéliusából franciából fordította Radó Antal. 20 kr.
207. 260. Lessing. Barnabai Minna vagy a katonaszerencse. Vigjáték 30 kr.
208. öt felvonásban. Németből ford. Kazinczy Ferenc. 40 kr.
209. 261. Andrassy Gyula gr. beszéde a véderő-törvényjavaslat tárgya- 20 kr.
210. ban. Elmondott: 1859 április 5. 20 kr.
211. 262. III. Napoleon. A tüzesreg multja és jövője. Franciaából 30 kr.
212. fordította Theisz Gyula. 30 kr.
213. 263. Schiller Frigyes. Stuart Mária. Szomorujáték Fordította 50 kr.
214. Szalkovszky József. 50 kr.
215. 264. Milton János. Az elveszett paradicsom. Angol eredeti- 30 kr.
216. ből fordította János Gusztáv. 30 kr.
217. 265—276. About Edmund. A régi bástya. Regény. Franciaából 30 kr.
218. fordította Sz. E. Harom kötet. 2 frt 40 kr.
219. 266. Kraszewsky I. Ignác. Ulana. Beszély. Lengyelből ford. 30 kr.
220. Timkó Ivor. 30 kr.
221. 269. Könyv Manó. Deák Ferencnek az 1861-iki évi ország- 30 kr.
222. gyűlésről elmondott két fölirta. 30 kr.
223. 270. Szilgelyi Ede. Csikós. Eredeti népszinmű. 30 kr.
224. 271. Sandeau Gyula. Az örökös. Beszély. Franciaából ford. 40 kr.
225. Gyulai Pál. 40 kr.
226. 272. Echnagay József. A nagy Galeotto. Dráma. A spanyol 30 kr.
227. eredetiből fordította Páthy Károly. 40 kr.
228. 273. Pascal gondolatok. Franciaából fordította Béri Gyula. 50 kr.
229. 274. Könyv Manó. Beut és Andrassy. 1780—1871-ben. 30 kr.
230. 275. Imre Sándor. A középkori magyar irodalom stíljáról. 30 kr.
231. 276. Sand György. Indiana. Franciaából Récsi Emil. 30 kr.
232. 277. Gyulai Pál. Any János. Emlékbeszéd. 20 kr.
233. 278. Barzi József. Utasítás ismeretlen álomszél 1849—1856. 30 kr.
234. 279. Dumas Sándor id. A Saint-cyri kasszonyok. Vigjáték 30 kr.
235. 5 felvonásban. Franciaából ford. Fáy J. Béla. 30 kr.
236. 280. Csiky Gergely. A zokoli uraság két leánya. Elbeszélés. 30 kr.
237. 281. Szász Károly. Horatius. Elet és jellemrajz. 30 kr.
238. 282. Peard Francis Mary. Molly mama. Regény. Angolból 50 kr.
239. fordította Sz. E. 50 kr.
240. 283. Kis János superintendens emlékezései életéből. Magn által 1 frt 20 kr.
241. feljegyezve. Második kiadás. 1 frt 20 kr.
242. 284. Csiky Gergely. A nagyratemetett. Vigjáték 3 felvonásban. 30 kr.
243. A m. t. Akadémia 1889-iki pályázatán 200 arany Kará 40 kr.
244. csonyi-díjat nyert.

Tisztelt Reakció és Közvélemény!

Itt van Istók, a jó doktor,
Koch van az ő jobb kezében.
Azzal táplálak én téged,
Reform-éhes magyar népem!

De balommal a la Pasteur
Ótom be, ki veszett ellen!
Tehát a «Bolond Istókra»
Prenumeráltak menten!

Bolond Istók.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

"BOLOND ISTÓK"

humoriztikus képes hetilapra.

A «Bolond Istók», a legnagyobb és legdiszesebb magyar
élelmez, a tizenötödik évfolyam első negyedébe lép.

Előfizetési feltételek:

január-március negyedére 2 frt
január-június félévre 4 frt

Előfizetések, legkésőbb postai utalvánnyal, a kiadó-
hivatalnak küldendők: Budapest, egyetem-utca 4. szám.

Felkérjük mindazon t. előfizetőinket, kiknek előfizetésük lejárt,
azt megújítani szíveskedjék, hogy a szétküldésben akadály ne
legyen.

A Bolond Istók kiadóhivatala.

A KRIEGNER-féle ACATIA-SZAPPAN

kellemes habzása, rendkívül kedvező illata
és nagy tartósságánál fogva, ma a legked-
veltebb pipere-szappan. 1 db 50 kr., 3 db
dobozban 1 frt 40 kr.

Acatia-arczcrème

pár heti alkalmazása egészen új, úde, gyer-
mekded arczcrème idéz elő. 1 üveg ára 1 frt.
Meglepő hatású külön szer csúsz, készvény
s kifejezetten a dagadt arcnál, továbbá
csúszos fej- és fülszagoknál a

REPARATOR.

A budapesti Szt-Rókus kórház statisztikai ki-
mutása szerint a Reparatortól ott 136 ki-
sérlet tetetett, a melyek közt 7 esetben javu-
lás és 120 esetben teljes gyógyulás érte el.
Kapható posta útján gyógyszerárakban és
az összes gyógyszerárakban. Ára egy nagy
üvegnek 1 frt, kis üvegnek 50 kr.

Kriegner György gyógyszer, a „Magyar korona”-hoz, Budapest, Kálvin-tér.

Hirdetések elfogadtatnak a kiadóhivatalban, Buda-
pesten, IV. kerület, Egyetem-utca 4-ik szám alatt.

December hó 4-től 31-ig
nagy karácsonyi kiállítás!!!

HIRSCH TESTVÉREK

DIVATÁRUHÁZÁBAN

Budapest, váczi-utca 3. szám alatt,
a legújabbban érkezett

ajándékoknak kiválóan alkalmas

párisi phantasie-cikkekből, számtalan nippes-tárgyból, továbbá diszítő-tárgyak, uri
és női divat-árúk és

női divat-kelmékből rendkívül mérsékelt áron.

Női confectiók

köpenyek, rotonde-ok, dolmányok, jaquetok, prémfélék,
mantyuk, boák, sapkák, stb. dús választékban.

Külön osztály lemezt, nagyon izélesen összeállított RUHÁKRA
alkalmas szövetekből különös említésre méltó.

Vasárnap, december 21-én az áruház egész nap nyitva marad.
Ruhakelme-mintákat kívánatra bérmentve és ingyen küldünk.

Képekkel és ábrákkal ellátott árjegyzékünket kívánatra ingyen és bérmentve szolgál-
tatjuk ki mindenkinél. 10 frtot meghaladó megrendelések bérmentve adatnak fel.

ESTE VILLAMOS VILÁGÍTÁS.

A Franklin-Társulat kiadásában
Budapesten megjelent és minden
könyvtárnál kapható:

KIS NEMZETI MUZEUM

47-48. kötet.

Falusi történetek

Irta

Könyves Tóth Kálmán.

Ára a 2 kötetnek fűzve 1 frt,
vászonzatban 1 frt 40 kr.

Tartalom: Nemzetes ördög. —
Javas asszony keresztelése. —
A keresztelvény. — A honvéd ár-
nya. — Hitelné asszony és
kedves férje. — Tökési Bácsi és
mostoha fia. — Újmódi Zsófi. —
Szegegy tehenasszony. — Kará-
cseny angalya. — A pénz ár-
nyéka. — Bebeke. — A szegény
zsidoéany. — Miért nem volt el
a vörös kakas. — Sörprényél a
házasságon. — Az ellilant
hónap, vagy hová lett a február-
rús. — Csak néhány hajszál. —
A vasúti ör. — A szél hozta, a
víz vitte.

49-50. kötet.

Magyar közmondások gyűjteménye.

Különös tekintettel az élet-
bölcsekre és a nevelésre.

Több mint 6000 közmondás.

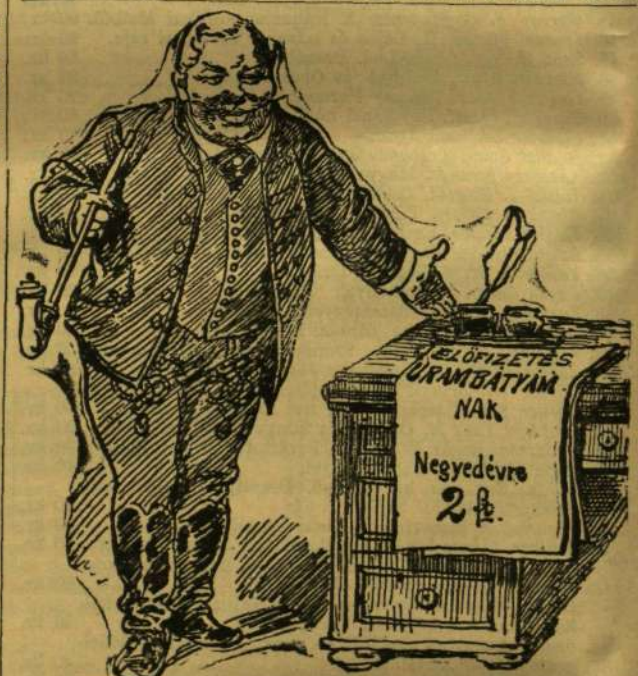
Rendszerbe foglalva

Almásy János.

Ára a 2 kötetnek fűzve 1 frt,
vászonzatban 1 frt 40 kr.

Dilettáns-munkák.

n. m.: zománcz-, majolika-utáztat-, fa-, bronz-, permeta-
és beégető-festésről. — Felszerelések alkalmasak mint
csélszerű karácsonyi ajándék. — Árjegyzék ingyen és
bérmentve küld Seefehlner J. L. udvari papírkereke-
dése, Budapest, kerület, IV. váczi utca 9. szám alatt.

Előfizetésre felhívás

URAMBÁTYÁM

VI. évfolyamára.

Az új negyed küszöbén felhívjuk a humornak minden
kedvelőjét, hogy előfizetőink díszes sorába álljanak.
Lapunk célja: tartózkodván minden politikai és társá-
dalmi pártoskodástól, humoros elbeszélésekkel és versek-
kel, adomákkal és szellemes ötletekkel mulattatni a kö-
zönséget.

Képeinket továbbá is Jankó rajzolja az ifjabb művés-
nemzedék legkiválóbb tagjaitól támogatva.

Az előfizetés ára:

januártól március végéig 2 frt.
januártól június végéig 4 frt.
januártól december végéig 8 frt.

Az előző évfolyamokból is áll még néhány teljes pél-
dány rendelkezésünkre, melyet új előfizetőink egyenkint
4 frtért megrendelhetnek.

Az Urambátyám kiadóhivatala.

Calderoni és Társa

Látszerraktár: váczi utca 30. BUDAPEST, Mű- és tanszerraktár kis hid-u. 8.

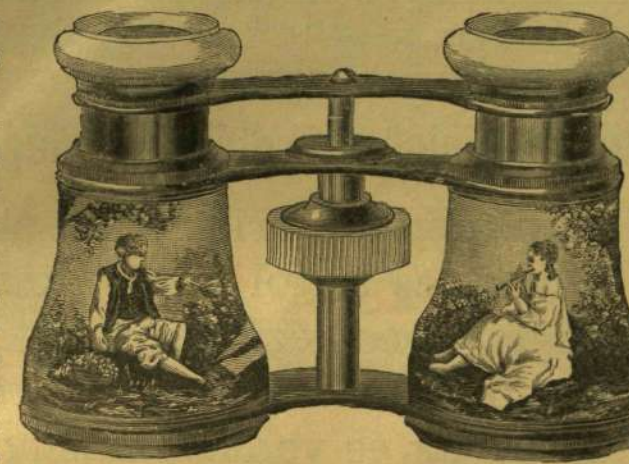
Mint karácsonyi és ujévi ajándékokat ajánlunk:

Szemüvegeket és orr-
csipeteket finom üveg
vagy valódi hegyjegezek-
kel, aczél, alany, teknős-
beka-csont, ezüst, v. arany
keretben. — Női szalon-
lorgnetteket legújabb ki-
állításban és különféle hosz-
szúságban. — Színházi és
kettős tábori látesöve-
ket a legjobb mintákban
és felszerelésekben 5 frttól.

eroid és higany lég-
erőket a legjobb

me. éseztől 5 frttól. — Ablak, szoba, terem, és
finom fűrdő-hőmérőket. Göresöveket 3 frttól. —

Nagyító üvegek botanikus czélokra vagy fényképek na-
gyítására. — Svajczi rajzeszközök új ezüstből. — Bécsi

szabad. rajzeszközök
csavar nélkül. Telesz-
kopokat, irány-tüket,
napórákat. — Varáz-
lámpák fin. képekkel.
— Fizikai gyűjtemé-
nyek, kitűnő összeállítás-
ban és részletes használati
utasítással: I. Galvanis-
mus. — II. Dörzsvilla-
mosság. — III. Optika.
(Fénytan). — IV. Akus-
tika. (Hangtan). — Egy-
egy gyűjtemény ára

frt 18.50. — Fizikai kísérletekhez való gyűjtemény
szekrényben berendezve részletes használati utasítással és 400

physikai feladattal 15 frt. — Fűthető gőzgépminták
különféle alakban. Földtekék különböző nagyságban 1 frttól.

FÉNYKÉPÉSZETI KÉSZÜLÉKEINKET,

melyekkel bárki minden előismeretek nélkül a legszebb képeket készítheti, 16 frttól.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

A nagy krach!!!

New-York és London, az európai szárazföldet sem nem
hagyják érintetlenül, s egy nagy ezüstnem-gyár kénytelen volt egész
készletét, a munkáit csekély kárpótlása mellett, eljuttatni.
Ez a nagy krach, mely a világ minden részén, a legújabb
Ajándékozom tehát mindenkinél, akár garad, akár sze-
gény, csupán 6 forint 60 kr. kárpótlása mellett, a következő
tárgyakat, és pedig:

- 6 db legfin. asztali kés, valódi angol pengével,
- 6 db amerikai patent-ezüst villát, egy darabból,
- 6 db amerikai patent-ezüst evőkanalat, egy darabból,
- 12 db amerikai patent-ezüst kávékanalat, egy darabból,
- 1 db amerikai patent-ezüst mártás-szedőt, egy darabból,
- 1 db amerikai patent-ezüst tejszedőt, egy darabból,
- 6 db angol Victoria-fűzős, egy darabból,
- 2 db határozó asztali gyertyatartót,
- 1 db térszűrőt,
- 1 db legfin. ezüstkörhintőt.
- 42 db összesen.

Valamennyi fenn elősorolt tárgy előbb 40 frt volt, s most azok
6 frt 60 kr. csekély áron kaphatók. Az amerikai patent-ezüst
egész minőségében felébe, mely azelőtt 25 évig megmaradt,
s arról kezesesség nyújtatik. Legújabb bizonyíték arra, hogy a hirdetés
nem alapul szédülésen, az, hogy ezennek nyilvánosan kötelezem
magamat, mindenkinél, a kinek az áru nem tetszik, az összeget
minden kifogás nélkül visszaküldeni.

Szállítást csupán posta-utánvét vagy az összeg előzetes bekü-
ldése mellett, eszközöl.

Perlberg P. ügynöksége

az egyesült amerikai patent-ezüstárú-gyárak részére,

Bécs, II. Rembrandtstr. 33.

Különösen ajánlható a hozzá való tisztító por.
1 doboz, használati utasítással együtt, 15 kr. 15

Legszebb ajándékot

képeznek minden hölgy részére azelőtt
bécsi divatárú-gyár által készített női
„Valerie” nagykendő, valódi
berlini pamukból a legszebb min-
ták és árnyalatokban, s a leg-
pompásabb színekben: bordeaux,
drapp, kék, szürke, crème, fekete,
barna, zöld, fehér, sárga stb. Drbja
csak 2 frt 50 kr. 2 frt 50 kr. Na-
gyobb, nehezebb fajta drbja, csak
3 frt 50 kr. Legnagyobb
s legnehezebb fajta s legpompásabb
munkában, drbja csak 5 frt. 5 frt.
„Valerie” fejkendők, valódi ber-
lini pamukból, minden színben, drbja
csak 1 frt 50 kr. 1 frt 50 kr.

Női téli tricót-kabát,

leg-
jobb és legdivatosabb kivitelben,
divatos gombokkal, szegélyzet gar-
dag kiállításal. Drbja csak 2 frt
csak 3 frt 50 kr. 3 frt 50 kr. Megrendelésnél elég annak meg-
jelölése, hogy, közep, vagy kis termetre kell-e. Szállítás posta-
utánvét vagy az összeg előzetes beküldése mellett eszközöl.

„Bécsi kiviteli ház” Astl Ferdinánd,
Bécs, VI. Esterházygasse 12 V.

Kérem, azonnal megrendelni.

Nincs többé köhögés! Mell- és tüdőbaj ellen.

Dr. med. Fáykiss

Szepesti kárpáti növénykivonat
1 üveg ára használati utasítással 75 kr.
Cukorka 1 doboz 1 csomaggal
zal 35 kr. 60 kr, kis 25 kr.
Tizenöt év óta legjobb eredménnyel hasz-
nálják köhögés, rekedtség, katarrhus, hök-
hurut, nátház (influenza), székeliesség,
tüdőgyulladás stb. ellen. Eredetiben kapható
csakis egyedül Fáykiss József „nagy
Krisztó”-hoz ezimzett gyógyszerárakban.
Továbbá Török József gyógyszerárakban,
Király-utca. — Postai megrendelések azon-
nal eszközöltetnek.

Gyógyszertár

„az arany bir. almához”

PSERHOFER J. Bécs, I., Singerstrasse 15.

Vértisztító labdacso, rég ismert, könnyen
oldó házi szer, ezelőtt egyetemes labdacso neve
alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel
csakugyan igen sok oly betegség létezik, melyben e
labdacso csodás hatásukat fönyesen bizonyították.
Értizdek óta ezen labdacsok általában igen el van-
nak terjedve, számtalan orvos rendelí azokat, s alig
akad család, melyben e kitűnő háziszerből ne volna
egy kis készlet.

Kéretik határozottan PSERHOFER J.-féle „vértisztító labdacsokat” kérni,
s arra ügyelni, hogy a dobozok tetején levő felírás minden dobozon a használati utasításban
látható PSERHOFER J. névalírással el legyen látva és pedig veres nyomában.

Fagy-balzsam, PSERHOFER J.-től, 1 tégely
40 kr., bérment megküldéssel 65 kr.
Keskeny utifü-nedv, hurut, rekedtség, göres-
köhögés stb. ellen. 1 pa-
lacz 50 kr.
Amerikai készvény-kenőcs, 1 frt 30 kr.
Por lábizzadás ellen. 1 doboz 50 kr., bérment
megküldéssel 75 kr.
Golyva-balzsam, 1 üvege 40 kr., bérment
megküldéssel 65 kr.
Élet-essenzia (prágai cseppek), meg-
lott gyomor, rossz emésztés ellen. Egy üvege 22 kr.

Augol esoda-balzsam, 1 üveggel 50 kr., egy
kis üveggel 12 kr.
Fiaker-por, köhögés stb. ellen. 1 dobozzal 35 kr.,
bérment megküldéssel 50 krajczár.
Tannoehinin - hajkenőcs, PSERHOFER
J.-től; a legjobb
hajnövesztő szer, 1 szalencia 2 frt.
Egyetemes tapasz, STEUDEL tanártól, sebek,
dagadtok stb. ellen jónak
bizonyult házi szer. Egy tégely 50 krajczár, bérment
megküldéssel 75 krajczár.
Egyetemes tisztító só, BULLRICH A. W.-tól.
Kitűnő házi szer meg-
zavart emésztés minden következményei ellen. Egy
csomag ára 1 forint. 4904

Az itt felsorolt készítményeken kívül valamennyi az ausztriai lapokban hirdetet bel- és külföldi gyógyszerári
különlegességek készletben tartatik, s minden esetleg raktáron nem levő czikk kívánatra pontosan s legintá-
nyosabban beszereszetik. Postai küldemények az összeg beküldése mellett, nagyobb megrendelések
utánvétel mellett is, a leggyorsabban eszközöltetnek. A pénz előleges beküldése mellett (legelőszörü-
ben postautalvánnyal), a viteldíj sokkal kevesebbe kerül, mint utánvétel mellett való küldésnél.

MEGJELENT

és kapható Varga Ottó szerkesztőnél Aradon és
általa a legtöbb könyvkereskedésben

Aradi Vértanúk Albuma

2-ik bővített kiadás

két Zichy-féle képpel, Kossuth, Klapka leveleinek,
továbbá Vécsey, Damjanich, Pöstenberg, Leiningen
utolsó leveleinek, Bohusé Naplórészleteinek auto-
grammaival s jeles hazai művészek más vagy negy-
ven eredeti rajzával ékített díszkiadás.

Ára díjm. szétküldéssel: eredeti vászonkötésben
4 frt; atlaszkötésű salon-példány velinen 10 frt.

Kwizda KÖSZVÉNYFOLYADÉKA

fájdalomcsillapító szer

Köszvény, csúsz és idegbajokban.

Ugyiszintén jeles hatású fizamodásoknál,
az izmok és idegek feszültségénél,
helyi görcsöknel (lábkra-göres), idegfá-
jás, főként pedig erősítéstől nagy fárad-
ságok, hosszú menetek előtt és után.

Egy palacszkával 1 frt o. é.

Kwizda Ferencz János, cs. és kir. osztrák és ki-
rályi román udv. szállító és kerületi gyógyszerésznek,
Korneuburgban, Bécs mellett.

Bizonyítatik, hogy a helyőrségi kórházban és a ka-
tonai fűrdő-gyógyintézetben Badenben, Kwizda
köszvényfolyadéka a csúsz különböző alakjai, név-
szerint izomcsúsz, úgyiszintén a köszvény és ideges-
ség ellen, ép ugy magában, valamint hőfűrdők
segédcsöze gyanánt, jó hatással alkalmaztatott.
Baden, 1886 szept. 21. Dr. Mühlleitner,
cs. és kir. kórházorvos és kórház-vezető.

Főletét a Magyar királyság számára Budapest
Török József gyógyszerárakban; kapható
továbbá nagyban: kochmeister Frigyes utóda,
Neruda N., Thallmayer és Seitz, Strobenz testv., s De-
tsinyi F.-nél; kicsinyben minden gyógyszerárakban.

Szíves figyelembe vételül. E készítmény vásárlá-
sánál kérjük, mindig Kwizda köszvényfolyadékat
kérni, és arra ügyelni, hogy épugy minden
palacska zárva, valamint a carton
is a mellékelt védjeggyel legyen ellátva.

Kwizda Ferencz János, cs. és k. osztr.-
magyar és kir. román udv. szállító, és ker.
gyógyszerész Korneuburgban, Bécs mellett.

LATZKOVITS A.

IV., Váci-utca 22. BUDAPEST, IV., Váci-utca 22.

József főherceg ő Fensége
udvari szállítója.

M. kir. szabadalm. ing-gyár.

Sándor szerb király ő Fensége
udvari szállítója.

Ajánlja dúsan felszerelt raktárát következő legjobb minőségű divatkülönlegességekben

Sima mellű, fehér chifon és színes ingek,
Redőzött és himzett mellű ingek,
Angol Croisé- és vászon lábravalók,
Gyapju-, Fil d'Ecosse- és selyemharisnyák,
Jaeger-ingek és alsó-nadrágok,
Gyapju s selyem crépe és tricót-alsóruházat,
Vászon- és francia Battist-zsebkendők,
Selyem Cachenez és Echarpe-ok,

Nyakkendők óriási választékban,
Glacé- és angol kötött kesztyűk,
Ingmell- és kezelő-gombok,
Angol Plaidek és uti takarók,
Lábtyűk és vadászharisnyák,
Gallérok és kezelők,
Angol flanel utazási ingek és sapkák,
Első-ernyők és botok stb.

Videki megrendelések gyorsan és jutányosan teljesítettek. Árjegyzékek kívánatra bér. és ingyen.

52 SZÁM. 1890.

BUDAPEST, DECEMBER 28.

XXXVII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG évi egész évre 12 ft. 6 k. POLITIKAI UJDONSÁGOK egy évi egész évre 6 ft. 6 k. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG évi egész évre 8 ft. 6 k. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egy évi egész évre 3 ft. 6 k. Külföldi előfizetőknek a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

IFJABB SZÖGYÉNY-MARICH LÁSZLÓ.

AZ Ő FELSÉGE KÖRÜLI ÚJ MAGYAR MINISZTER.

Kevés család van az országban, mely a magyar politikai életnek több előkelő munkást szolgáltatott volna, mint a Szögyény-család. A «pro rege et lege» jelszó, mely czimerén olvasható, megjelöli azt az irányt, a melyen századokon keresztül haladtak e nemzetség ivadéka, kik között, hogy csak az újabbakat említsük, Zsigmond a boldog emlékeztető József nádor bizalmából Pestmegye főispáni helyettese, majd királyi személynök s mint ilyen a királyi ítélő táblának, egyszersmind az országgyűlés rendi táblájának elnöke volt, s végül alkanczellár s a Szent-István-rend közepkeresztesévé nevezetett ki. Új méltóságát azonban nem foglalta el, mert már 1826-ban, életének legszebb idejében, 51 éves korában elragadta a halál.

Szögyény Zsigmondnak két gyermeke maradt. Az egyik Antonia, később Bohus Jánosnak, Aradmegye volt főispánjának, neje, a lelkes magyar nő, ki ez év elején hunyt el és kinek nevét áldással fogja említeni e hazában a késő utókor is, hazafias érzelméi és kiapadhatatlan jótékony-sága miatt. A másik László, kinek szereplése alkotmányos küzdelmeink legnehezebb időszakára esik s egy félszázadon keresztül egész napjainkig ér.

Id. Szögyény Lászlónak előkelő szerep jutott abban a ma már elenyészett politikai táborban, melyet konzervativnak nevez a krónika s melynek rajta kívül oly férfiak, mint a három Desseffy (József, Aurél, Emil), aztán Jósika Sámuel, Majláth György, Sennyey Pál s bizonyos tekintetben Széchenyi István voltak vezérei, s melynek egykori díszes vezérkarából Szécsen Antal és Apponyi Györgyön kívül életben már csak ő maradt. Szögyény László szereplése a harminczas évek végén kezdődött. Az 1839—40-diki országgyűlés szerencsés eredményében Deák Ferencz, az ellenzék vezére mellett, neki mint nádori ítélő-mesternek volt a legnagyobb érdeme. Hogy minő fontos tényező volt újabb politikai mozgalmaink idejében, eléggé ismeretes különösen abból a küzdelemből, melyet a szabadságharc utáni korszakban a konzervativok az ország alkotmányának visszavívásáért vívtak. Az októberi diploma, az addig merev, makacs abszolút hatalom engedékenységének ez első bizonyítéka, s a provizorium alatti későbbi erő-feszítések, melyek végre a kiegyezés előkészíté-

séhez vezettek, — e pártnak s benne Szögyény-nek az érdeme, a ki mint másodkanczellár megmutatta, hogy nincs az országban párt, mely a hatalom által kínált jogsonkító alapon az alkudozásba bele menne. Az alkotmány visszaállítása után Szögyény László az országzászlósa, a főrendiháznak alelnöke, majd Majláth György halála után elnöke lett s az maradt egész 1884. végéig, a midőn ezen állásra az azóta már elhunyt báró Sennyey Pál nevezetett ki. Ez időtől fogva a ma már 85-ik évében levő Szögyény László, a kit legutóbb nejeének halála pár hó alatt másodszor döntött mély gyászba, a politikai életben ritkán szerepel. Az ország legelső zászlósa, az öreg országbíró, fehérmegei birtokán nyugalomban éli napjait, gyászolván kedves halottait, de egy-

szersmind örömet levén gyermekeiben, a kik közül gyakran hallottuk emlegetni a monarchia külügyeivel kapcsolatban legidősb fiának, ifjabb Szögyény-Marich Lászlónak, mint a közös külügyi miniszterium első osztályfőnökének nevét, a ki e nagyfontosságú miniszteriumban a miniszter után a legjelentékenyebb állást töltötte be.

Ifjabb Szögyény-Marich László 1840 november 12-én Bécsben született, hol atyja akkor a magyar kir. udvari kanczelláránál tanácsos volt. Anyja Marich Dávidnak, Veszprém megye egykori főispánjának leánya volt, ki családjának utolsó ivadéka lévén, a család fiágát illető javai-ban füstösített s mint füstösített leány lón idősb Szögyény László neje, úgy hogy a két család

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.

Alapított 1847.

Brausweller János

Szegeden, Cs. és kir. kizárólagosan szab. chronometor- és műorás, főtáblálója a remontoir inga-órának stb. stb.

ÓRAK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltek.

Óvatik a t. cz. közönség a csalódástól.

Az engedélyezett főraktárt a dr. Jaeger G. tanár személyes jó-tállása mellett készített összes eredeti normál-cikkeknek

Benger W. fia egyedül engedélyezett gyárából kizárólagosan bírja

JAEGER TANÁR TÁRSULATA,
TULAJDONOS: JORDÁN KÁROLY.
Budapest, IV., Váci-utca 30. szám alatt.
Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

HORGONY-KŐÉPÍTŐ-SZEKRÉNY.

„A gyermek legkedveltebb játéka

ezimű könyv ingyen!

Miért kedvelik annyira a Horgony-Kőépítő-szekrényeket?

Mert nem válnak értéktelenné egy néhány nap múlva, mint a többi játékszerek, hanem a gyermekeknek évek hosszú során át mulató és oktató foglalkozási szerül szolgálnak, és a hosszú időtartamot tekintve véve a legolcsóbb játékszerek. Továbbá, mert az igazán pompás minták utánépítése a szülőknél is kellemes mulatságot szerez és minthogy mindegyik szekrény szabályszerűen kiigazítható. A ki egy kevésbé értékes utánzás vétele által nem akarja maga magát megcsalni az utasítsa vissza minden szekrényt melynek csomagolásán szerepünk valamit gyári jelvényünk „a véres Horgony” hiányzik. — Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Richter F. Ad. és társa, Bécs, Nibelungengasse 4.

Világosság! A légszert önmagától előálló Runge-féle lámpák ragyogóan világító leg-szebb-lángokat adnak. Minden lámpa a szükséges légszert önmaga állítja elő, s minden pillanat-ban más helyre függeszthető. Semmi cölinder! Semmi béli! Se rávek, se készülék! Egy láng 4 nagy petroleumlángot pótol. Előnyös kertek, vendéglők, utak, építkezések, gyárak, huták, serfőzők, vágóhidak, sütőműhelyek, jéghályák stb. efélékbe.

Lámpák 3 főtől kezdve bronzból. Próbálámpák, hozzávalóval és csomagol. együtt, 4 ft. utánvét v. előfizetés mellett. Gazdagon illusztr. árjegyz. ingyen és bérmentve.

Louis Runge, Berlin, Landsbergerstr. 9.

Legjobb és Leghíresebb Pipere Hőlgypor

La VELOUTINE

Különleges Riszpor BISMUTTAL VEGYITVE

CH. FAY, ILLATSZERÉSZ, PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

BERNDORFI FÉMÁRU-GYÁR

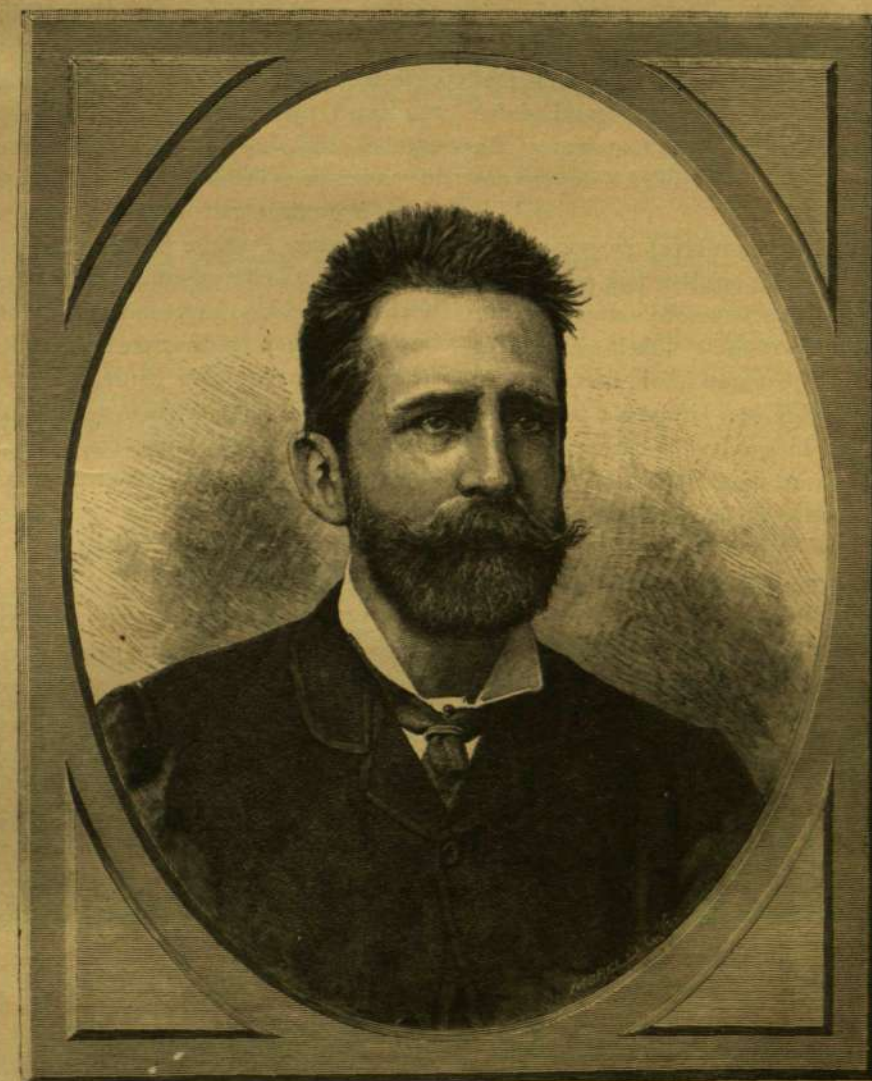
KRUPP ARTHUR, BERNDORF (Nied.-Oest.)

RAKTÁR BUDAPEST,
Váci-utca 25. a Kristóf-tér sarkán.

Ajánlja gyártmányait alpaca-ezüst, kínai ezüst és alpacaból, ugymint: étzszeret, asztali- és kávékannák, tea-szűrők, készletek, tea-kazán, teagyertyatartók stb. valamint

TISZTA NICKEL FŐZŐ-EDÉNYEK.

Képes árjegyzék magyar vagy német nyelven kívánatra ingyen és bérmentve!

IFJ. SZÖGYÉNY-MARICH LÁSZLÓ.